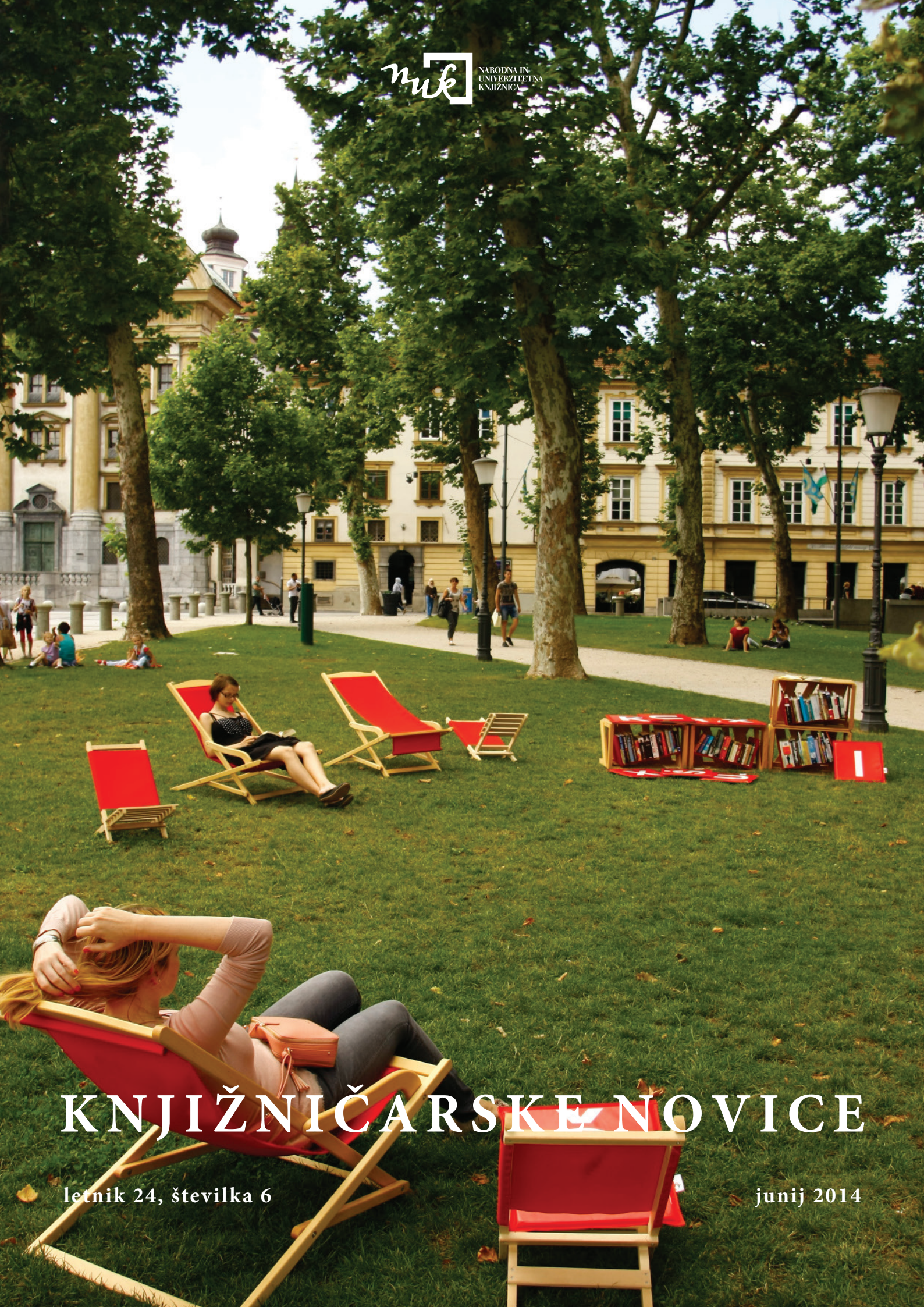




NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



KNJIŽNIČARSKÉ NOVICE

letnik 24, številka 6

junij 2014

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Mateja Komel Snoj

Odgovorna urednica: Mojca Trtnik (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si)

Tehnični urednik: Jani Pečenko

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Janko Klasinc, Meta Kojc, Veronika Potočnik, Gorazd Vodeb, Damjana Vovk

Naslovnica: Knjižnica pod krošnjami, fotografija Jani Pečenko

Naklada: 260 izvodov

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o. Ljubljana

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148

Naročnina za leto 2014: 50.00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30.00 EUR za dostop do elektronske oblike

Spoštovane bralke in bralci,

pred vami je nova številka *Knjižničarskih novic*. Vesela sem vaših prispevkov, ki prihajajo iz vseh koncev Slovenije in iz različnih tipov knjižnic. Pomembno je, da knjižničarji sodelujemo in se obveščamo o novostih in naših inovativnih podvigih. Le tako lahko še bolj sledimo stroki, se učimo, spoznavamo in poklicno rastemo. Eden od načinov za to so tudi obiski konferenc in strokovnih srečanj. Finančna kriza je žal oklestila proračune knjižnic in mnogim od nas prikrajšala tovrstno strokovno izobraževanje. Prav zato sem vesela vsakega vašega poročila iz konferenc, ki ste se jih imeli možnost udeležili. Na takšen način s svojimi kolegi in bralci *Knjižničarskih novic* delite nova spoznanja v stroki in vsaj malo pomagata zapolniti to finančno in strokovno vrzel. V tokratni številki z nami svoja spoznanja delita dva kolega, ki sta se udeležila dveh mednarodnih konferenc. Temi obeh konferenc sta več kot zanimivi in sicer o vrednotenju knjižnic, njihovih uporabnikov in storitev in o uveljavljanju odprtega dostopa. Prav tako vas vabim k branju preostalih res vsebinsko zanimivih prispevkov.

Znanje je moč. Delite ga z nami!



Mojca Trtnik,
odgovorna urednica

KAZALO

Bibliografija domoznanskih serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic (OOK)	3
Skriti slikarski talent iz 16. stoletja	4
Kako vrednotiti	7
Uveljavljanje odprtega dostopa: sestavljanje delov, konferenca OpenAIRE-COAR	9
Razstava zemljevidov in pomorskih kart v Mestni knjižnici Piran ob srečanju na temo »Pogovori o morju in življenju z morjem«	15
Vseživljenjsko učenje dopušča drugo možnost	17
Univerzitetna knjižnica v Splitu	18
Iz dnevnega tiska	20
Novosti v zbirki Informacijskega centra za bibliotekarstvo, NUK	21
Vabila	22

Bibliografija domoznanskih serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic (OOK) od 1991 do konca leta 2013: koncept priprave in posebnosti

Bibliografija domoznanskih serijskih publikacij po območjih OOK za obdobje ob osamosvojitvi Slovenije od leta 1991 do 2013 je nastala v sodelovanju Narodne in univerzitetne knjižnice, vseh OOK in njihovih knjižnic na območju. Posebna delovna skupina je pripravila formalne kriterije, metodološka izhodišča, osnutek dopisa in informativno zbiranko »Želite izdati publikacijo«, v kateri so opredeljeni postopki pri oddajanju obveznega izvoda in dolžnosti izdajateljev pri tem. NUK je pripravil še izpise založnikov, ki so bili knjižnicam v pomoč pri iskanju stikov.

OOK so najprej pregledale obstoječe zapise v vzajemnem katalogu in svoj fond. Opravili so redakcijo bibliografskih zapisov in kreirali manjkajoče v on-line katalogu slovenskih knjižnic. Na svojem območju so s posebnim dopisom povabile k sodelovanju v projektu za popolnitev gradiva s področja domoznanstva, v skladu z dogovorjenim metodološkim konceptom delovne skupine, osrednje knjižnice ter številne organizacije, društva, zavode, šole, tovarne, občine, krajevne skupnosti, vaške in četrtne skupnosti, vzgojno-izobraževalne organizacije, kulturne ustanove, gospodarske družbe, druge poslovne subjekte, društva, župnije...

O načinu pridobivanja gradiva so se na območjih dogovarjali različno. Predvsem so vsi uporabili načine, ki so se že v preteklosti izkazali kot uspešni in uporabili tudi primere dobrih praks ostalih, ki so si jih izmenjali na sestankih delovne skupine domoznanstvenikov OOK. Predvsem so poudarili, da mora vsaka knjižnica poskrbeti tudi za neformalen način pridobivanja domoznanskega gradiva, torej za samoiniciativno naslavljanje potencialnih producentov lokalno pomembnih gradiv, ki ne nastopajo vedno na formalnem knjižnem trgu. Te producente knjižnica obvešča o pomenu svoje domoznanske zbirke in promovira vključevanje vseh lokalno pomembnih gradiv. Tako knjižnica ne le pridobiva gradiva, temveč ga v svojem okolju tudi ustvarja, krepi prepoznavnost domoznanske dejavnosti ter promovira svojo funkcijo zbiratelja, hranitelja in promotorja lokalno pomembnih gradiv. V ta namen so knjižnice pripravile sezname potencialnih producentov domoznanskih gradiv (Poslovni imenik Slovenije (PIRS), podatke AJPES ali podobne baze podatkov). Pomembno je tudi, da so pri izbiri upoštevale poznavanje lokalnih posebnosti v vseh organizacijskih enotah knjižnic s svojega območja.

Pri zbiranju serijskih publikacij se je izkazalo, da je osebni stik s pristojnimi osebami v različnih ustanovah najboljši način za pridobivanje primarnega domoznanskega gradiva. Na ta način se odzivnost močno poveča in na večini območij OOK so domoznanci zapisali, da so po izvedenih akcijah (dopis in osebni kontakt, telefon, elektronska pošta) prejeli kar lepo število serijskih publikacij, ki jih še niso imeli, ali pa so bili letniki nepopolni.

Iz večine teh serijskih publikacij se je opravljala dokumentacija domoznanskih člankov, vendar po OOK različno, v nekaterih obdelava le-teh zajema skoraj vse, drugje v manjšem obsegu. Vzrok temu je na eni strani kadrovska stiska zaposlenih za področje domoznanske dejavnosti v večini splošnih knjižnic in po drugi večja dostopnost serijskih publikacij na spletu.

Zbiranje domoznanskih serijskih publikacij v knjižnicah je sicer permanentna naloga, vendar je vseeno zahtevala velik časovni vložek zaposlenih v splošnih knjižnicah, saj je bilo potrebno dodatno zbrano gradivo nato še urediti po kriterijih stroke.

V obdobju priprave je prišlo do intenzivnega strokovnega sodelovanja in nudenja pomoči knjižnicam na območjih. Pri pripravi bibliografije so se z dodatno problematiko zajema srečali na Osrednjeslovenskem in Štajerskem območju, saj v Ljubljani in Mariboru izhaja največ serijskih publikacij, ki so širšega, nacionalnega pomena.

V Mestni knjižnici Ljubljana so se soočali z vprašanjem vsebinskega kriterija, torej kako zamejiti veliko količino serijskih publikacij kot sekundarnega domoznanskega gradiva, ki izidejo na ljubljanskem območju, vendar se vsebinsko v ničemer ne nanašajo nanj, ter nacionalnega dnevnega časopisja, ki izhaja v Ljubljani, prinaša pa domoznanske vsebine za celo Slovenijo in iz katerega zajemajo članke številne knjižnice za svoja lokalna območja. Odločili so se za kriterije, ki jih imajo tudi sicer pri oblikovanju svoje zbirke in bodo s tem uporabniku bibliografije ponudili najbolj uporabne informacije. Dostopni so na spletni strani: http://issuu.com/knjiznicajubljana/docs/organizacija_silk_cdshz_feb.2010/1?e=0.

Na Štajerskem območju pa obstaja še zgodovinsko pogojena specifičnost glede domoznanstva, saj zakonsko opravlja domoznanske naloge na tem območju tudi Univerzitetna knjižnica Maribor (UKM). Proces nastajanja popisa je bil dolgotrajen, končni izdelek pa je rezultat skupnega dela ne samo splošnih knjižnic na območju, ampak tudi partnerja pri projektu, Univerzitetne knjižnice Maribor. UKM je s svojim sodelovanjem, predvsem pa s svojim bogatim fondom serijskih publikacij domoznanskega značaja, še posebej z naborem publikacij, ki izhajajo na področju Maribora, ti. »Mariborenzijo«, bistveno pripomogla k reprezentativnosti popisa.

Projekt se je izkazal kot odlična priložnost, da so knjižnice zapolnile vrzeli in uredile svoje zbirke domoznanskih serijskih publikacij, pridobile ali poskusile pridobiti manjkajoče izvode že obstoječih naslovov oziroma dodale nove in da se je s tem **okrepilo tudi sodelovanje med OOK in OK** na marsikaterem območju OOK preko izvajanja tretje posebne naloge OOK »**Koordiniranje zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje**«.

Nekatere osrednje knjižnice imajo namreč težave s kadrovsko zasedbo in niso bile zmožne v dogovorjenem času obdelati vsega gradiva, zato so jim na pomoč priskočili v OOK-ju. Po obdelavi so nekatere osrednje knjižnice določene publikacije podarile OOK-ju in s tem obogatile območno zbirko.

Bibliografija zajema vse vrste serijskih publikacij, ki so izhajale ali še izhajajo po posameznih območjih Slovenije in v zamejstvu v obdobju 1991 do 2013 in se po vsebini nanašajo na območje, v povezavi s Slovenci ter narodnimi skupnostmi (madžarske, romske, hrvaške). Tako vsebuje časnike in časopise z območja, občinska glasila, glasila lokalnih skupnosti, gospodarskih organizacij, izobraževalnih, kulturnih in verskih ustanov, ki so dragocen vir za proučevanje zgodovine, vir za proučevanje razvoja lokalne skupnosti, gospodarstva, šolstva, družbenega utripa nekoč in trenutnega utripa življenja na območju. V bibliografijo niso na vseh območjih OOK vključeni naslovi splošnih časnikov in strokovnih revij, čeprav se vsebinsko delno tudi nanašajo na posamezno območje OOK. V bibliografijo so vključene tudi elektronske serijske publikacije, še pogosteje pa informacija o dostopu do elektronske verzije publikacije, ki je izšla prvotno v tiskani obliki.

Kljub opravljenemu delu se domoznanci v OOK-jih zavedajo, da bibliografija vseeno ni popoln zajem vse produkcije na območjih in bo potrebno tudi v bodoče veliko časa posvetiti tako tekočemu kot retrospektivnem zbiranju in urejanju domoznanskih publikacij ter s tem območne zbirke.

Velik problem pri pripravi te bibliografije je bila pridobitev relevantnih informacij, saj so založniki lokalnih publikacij večinoma društva, šole, tudi podjetja, ki pogosto nimajo urejenih evidenc o izhajanju svojih glasil, le-ta pa pogosto spreminjajo tudi svoja imena, zaradi česar je izhajanju publikacije le težko slediti. Zelo težko je bilo pridobiti tudi starejše letnike publikacij, saj so pri založnikih največkrat ohranjene samo v zelo omejenem številu arhivskih izvodov ali pa sploh ne.

Publikacija bo predstavljena 26. septembra 2014 na DOM-FESTU - 3. festivalu domoznanstva v Goriški knjižnici Franceta Bevka.

Program festivala in prijavnica za udeležbo sta objavljena tudi na spletni strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/page.php?id=60&psid=12>

Milena Bon,
Narodna in univerzitetna knjižnica

Skriti slikarski talent iz 16. stoletja

Biblija zagotovo sodi med največje knjižne uspešnice vseh časov. Tiskali so jo znani in manj znani tiskarji, prodajali številni knjigarnarji, skoraj nemogoče pa je oceniti, kolikokrat so jo v roke vzeli bralci. Tako imenovana grška Biblija¹, ki jo hranimo v Zbirki redkih in starih tiskov Narodne in univerzitetne knjižnice, iz te množice Biblij izstopa tako zaradi vsebinskih in oblikovnih značilnosti kot tudi zaradi nekdanjih bralcev, ki so v njej pustili nadvse zanimive sledi.

Pánta tà kat'exochèn kaloúmena biblíá theías deladè Graphês palaiás te, kai néas je prvi beneški natis *septuaginte*², pripravil pa ga je Andrea Asolano na podlagi rokopisov iz zbirke kardinala Bessariona, shranjene v knjižnici sv. Marka. Besedilo je razporejeno v dva stolpca. Naslovna stran v rdeči barvi poleg naslova prinaša tudi Aldusov signet³. Ta se na zadnji potiskani strani ponovi v črni barvi. Začetke poglavij uvajajo vinjete v obliki trakastih prepletov, posamezne knjige pa se pričenjajo z rdečimi lesoreznimi inicialami, ki v svoji notranjosti skrivajo rastlinske, geometrične ali figuralne motive. Oblikovanje in tipografija pričata o izjemni kvaliteti Manuzijeve tiskarne⁴.

Lesene platnice so oblečene v belo usnje, okrašeno s slepo vtisnjenim okrasjem. Na fol. 15r najdemo lastniško zabeležko stiškega cistercijskega samostana: *Cathalogo Sitticensi inscriptus*. Daljša zabeležka na naslovni strani nam sporoča tudi, da je knjigo stiškemu samostanu darovala Suzana Zauli iz zapuščine svojega starega očeta Jurija Zaulija davnega leta 1642: *Post obitum Nobil[issimi] et Augustissimi viri D[omini] D[omini] Georgij Zauli J.V.D. (juris utriusque doctoris) avi sui Nobil[issima] et Castissima Virgo Susanna Zaulin Abbatiali Bibliotheca D[eiparae] V[irginis] in Sittich dono dedit A[nno] 1642*. Pod signetom je še lastniški vpis Janeza Zaulija: *Joannes Zaulus*, nad naslovom pa zaznamek H 62 – verjetno stara signatura iz katederega od nekdanjih hranilišč⁵.

Večje meščanske knjižnice oziroma zasebne knjižne zbirke so na slovenskem ozemlju začele nastajati že v 15., zagotovo pa v prvih desetletjih 16. stoletja. Med njimi je bila tudi Zaulijeva knjižnica. Ljubljansko meščansko pravniško družino Zauli, tudi Čavli, Schaulus, Tschaulus ali Zaulus, je okoli leta 1530 osnoval Jurij Zauli starejši, potem ko je kot dunajski artistski bakalaver⁶ doštudiral pravo na neki severnoitalijanski univerzi. Po njegovi smrti (najprej leta 1559) je knjižno rodbinsko dediščino dobil njegov najsta-

¹ Shranjena je pod signaturo GS III 9672.

² V latinskem jeziku je le uvodno posvetilo.

³ Aldusov signet (tiskarski oziroma založniški zaščitni znak) je sestavljen iz sidra, ovitega z delfinom in je običajno pospremljen z napisom ALDUS. Združuje simbola hitrosti in stanovitnosti, in sicer sidro kot opozorilo na razmislek pred vsakim dejanjem in delfina kot prisposodbo za hiter in odločen polet misli (hiti počasi).

⁴ Aldo Manuzio je bil znamenit beneški tiskar in založnik. Grške klasike je ponovno povzdignil na piedestal književnosti, znan pa je tudi po kvalitetnih kritičnih izdajah latinskih klasikov in sodobnih avtorjev v domačem jeziku.

⁵ Čeprav danes vsakršno kracanje, rokopisno komentiranje in »ilustriranje« besedila velja za nesprejemljivo, so vpisi in drugi rokopisni dodatki nekdanjih lastnikov pri raziskovanju historičnih knjižnih zbirk vedno izjemno zaželeni, saj nam o zgodovini posamezne knjige povedo veliko več kot podatki v inventarnih knjigah in starih katalogih.

⁶ Najnižja stopnja akademske izobrazbe.

rejši preživeli sin Jožef⁷. Suzana (*1558) je bila najverjetneje Jožefova hči ter tista, ki je srednjeveške rokopise in knjige podarila stiški knjižnici. Te so skupaj z ostalimi knjigami prispele v licejsko knjižnico leta 1790, ko je Jožef II. razpustil stiški samostan in s tem tudi njegovo knjižnico.

V času humanizma oziroma renesanse so bili bralci predvsem izobraženi laiki, kleriki, plemstvo, vladni uradniki, trgovci ter nekateri obrtniki. Humanistično izobražen bralec je imel na voljo mnogo bralnih pripomočkov in strategij. Bralno kolo, ki so ga iznašli v 15. stoletju, je sicer redkim progresivnim bralcem omogočalo branje večjega števila knjig hkrati, s tem pa tudi učinkovitejšo navzkrižno primerjavo. Ob tovrstnih novotarijah, ki so, tako kot sama knjiga v obliki kodeksa, pripomogle k lažji orientaciji v besedilu, pa je imelo pri branju, interpretaciji, analizi in pomnjenju besedila izjemno pomembno vlogo tudi raznovrstno rokopisno komentiranje, podčrtovanje in označevanje besedila, ki je bilo sicer prisotno že skozi celoten srednji vek.

Tudi Nukova grška Biblija je imela v 16. stoletju zelo svojevrstnega bralca in komentatorja. Ne le da je ob robovih besedila (večinoma v latinskem jeziku) zabeležil najpomembnejše poudarke oziroma povzetke posameznih poglavij ali strani, mnoge med njimi je obdal tudi s kartušami in z napisnimi trakovi, živalskimi podobami ter s heraldičnimi, z rastlinskimi in drugimi motivi. Najbolj od vsega pa presenečajo številne miniaturne risbe s svetopisemskimi prizori, s katerimi je bralec izdatno okrasil prve tri knjige Stare zaveze. Risbice, izvedene s črnilom, se pričejo na začetku Geneze. Z večjo roko nam bralec potem predstavi še številne druge starozavezne prizore (skupaj več kot devetdeset), kot so: Drevo spoznanja, Sodoma in Gomora, Abraham žrtvuje Izaka, Deset egiptovskih nadlog, Prehod čez Rdeče morje, Mojzes prejme deset božjih zapovedi, Skrinja zaveze idr. Upodobitve izkazujejo odlično poznavanje perspektive, kompozicije in krščanske ikonografije, odlikujejo pa jih samozavestne in zelo drobne, včasih že prav filigranske poteze. Avtor ponekod izkazuje tudi precejšnjo mero duhovitosti: na fol. 14r tako najdemo goloritega dvornega norčeka, na fol. 13v pa Venero, ki stoji na situ, okrog vratu nosi rožni venec, na glavi pa damski klobuk ter z iztegnjenima rokama pridržuje dva napisna trakova. Temu se pridružujejo številne risbice s pticami, z drevesi, s pokrajnami, svetimi predmeti in stavbami.

Sčasoma je sicer bralčeva ilustratorska vnema občutno popustila. Od Eksodusa dalje tako najdemo le redke risbe, od prve Knjige kraljev dalje pa le še posamezne zabeležke in označbe, ki so občasno obdane s kakšno okrasno kartušo.

Ni sicer mogoče z gotovostjo trditi, da so risbe delo katerega izmed članov družine Zauli, ki so si Biblijo najverjetneje lastili prvi, lahko pa zagotovo sklenemo, da bi bili takšnega talenta veseli v marsikateri tedanji slikarski delavnici. Razlogi za tovrstne risarske dodatke k besedilu so sicer lahko različni.

Morda se je nekdo izmed članov Zauli s pomočjo te Biblije učil grškega jezika in si je na tudi tak način pomagal k boljšemu razumevanju ter pomnjenju jezika in vsebine. Temu bi lahko pritrjevala kratka pojasnila v grščini, ki jih najdemo ob nekaterih risbah. Ni pa izključeno tudi, da je nadarjeni in navdahnjeni bralec (vsaj nekaj časa) preprosto užival ob ilustriranju besedila. Kakor koli že, Nukova grška Biblija nam poleg oblikovne in tipografske odličnosti Manuzijeve tiskarne prinaša tudi neprecenljivo osebno likovno interpretacijo izpod rok neznanega, morda celo ljubljanskega likovnega talenta iz 16. stoletja, ki bi jo vsakakor veljalo podrobneje raziskati in predstaviti strokovni javnosti.



Slika 1: Drevo spoznanja



Slika 2: Abraham in Izak

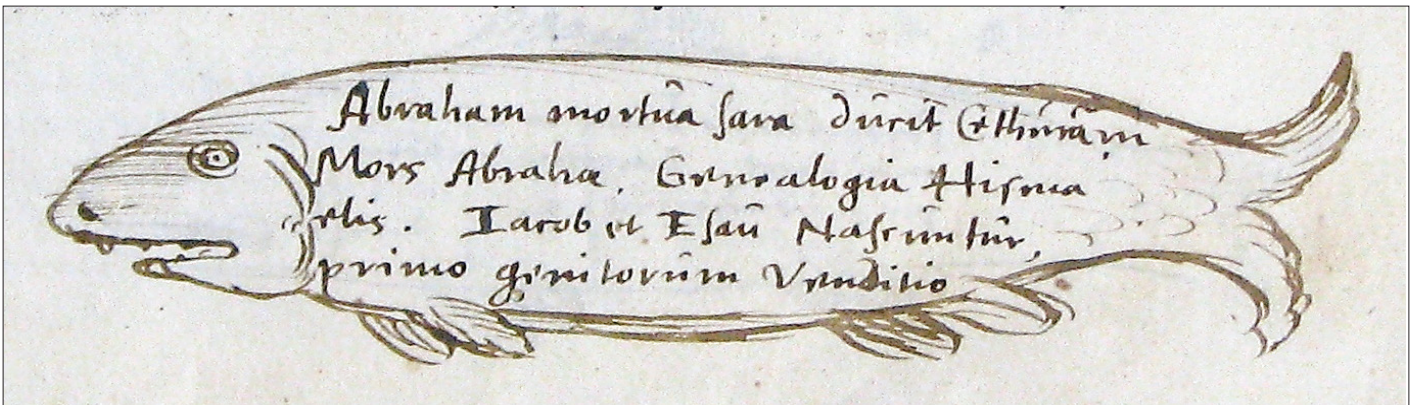


Slika 3: Deset egiptovskih nadlog: muhe, toča in kobilice

⁷ To je najbrž tisti Joseph Tschauller, ki je bil med letoma 1600 in 1604 ljubljanski župan.



Slika 4: Venera z napisnimi trakovi



Slika 5: Riba kot kartuša



Slika 6: Top kot kartuša

Literatura/viri

Biblije na Slovenskem (ur. Nataša Golob, Gorazd Kocijančič, Marijan Smolik). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica; Narodna galerija, 1996.

Germ, Tine. Simbolika živali. Ljubljana: Modrijan, 2006.

Hartt, Frederick. History of Italian renaissance art: painting, sculpture, srchitecture, Upper Saddle River: Prentice Hall, 2011.

Kos, Milko. Srednjeveški rokopisi v Sloveniji, Ljubljana: Umetnostno-zgodovinsko društvo, 1931.

Lyons, Martin. A history of reading and writing in the western world. Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan, 2010.

Simoniti, Primož. Med humanisti in starimi knjigami, Ljubljana: Slovenska matica, 2007.

Stefan, Konrad. Zgodovina C. kr. študijske knjižnice v Ljubljani. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica; Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2009.

Urša Kocjan, Sonja Svolfšak,
Narodna in univerzitetna knjižnica,
fotografije Sonja Svolfšak

Kako vrednotiti?

LIDA 2014, Zadar, 16.-20. junij 2014

Mednarodna konferenca LIDA (za kratico se skrivajo knjižnice v digitalni dobi, *Libraries in the digital age*), skozi običajen scenarij, obljublja vsakokrat vsaj dve prvini: prva je lepo vreme, ki je povezano s tem, da je konferenca locirana v enem od najlepših obmorskih dalmatinskih krajev, Zadru, in druga, da v nekajdnevnem posluhu vsakemu pozornemu poslušalcu ponudi prgišče najnovejših raziskav, debat in konceptualnih teorijskih poizkusov v sodobni informacijski znanosti. Letošnja LIDA je ponudila obilico drugega, medtem ko je bilo prvega v resnici malo manj.

LIDA 2014 je potekala skozi prizmo glavne teme, ki so jo organizatorji (oddelka za informacijsko znanost Univerze v Zadru in Univerze v Osijeku), našli v pojmu **vrednotenja**. S tem seveda tudi v **ocenjevanju** in **merjenju**. Kot običajno, je bila glavna tema razdeljena na dva dela, kjer se prva ukvarja pretežno z raziskavami in razvojem, druga pa pokriva napredek v aplikacijah in praksi. Tako je prvi del nosil skupni naslov *Kvalitativne metode vrednotenja knjižnic, njihovih uporabnikov in storitev*; drugi pa *Altmetrika – nove metode ocenjevanja akademske komunikacije in knjižnic*. Torej da, teh pet dni se je v resnici govorilo zvečine o vrednotenju: o tem, zakaj je pomembno vrednotenje, ocenjevanje in merjenje, kako to počnejo informacijski znanstveniki po svetu, kakšna je vloga knjižnic, kaj to pomeni za delovanje znanstvenikov, do kam lahko seže merjenje in kam kaže razvoj za prihodnost.

Na sporedu je bilo nekaj delavnic, okoli 40 prispevkov, med njimi tudi odlična uvodna in vabljen predavanja ter prispevki slovenskih znanstvenikov, ki so odlično predstavili svoje raziskovalne dejavnosti na tem področju. Predsedujoči prispevkom v prvem tematskem razdelku je bil profesor **David Bowden** (*Centre for information Science, City University London, UK*), ki je nastopil neposredno po odprtju konference. Poudaril je **klic po resnosti, s katero se je potrebno lotiti pregleda tega, kaj zmorejo kvalitativne metode v informacijski znanosti**. Veliko težav, predvsem metodoloških, se skriva v konceptu kvalitativnega vrednotenja in temu, kako v to umestiti merjenje. **Do kam seže moč meritev**, da so v tem kontekstu še relevantne? David je v zanimivem predavanju omenil tudi nekaj ključnih konceptov v sodobnem dojetju fenomenov informacijske družbe: informacijska revščina (*information poverty*), počasna informacija (*slow information*), informacijsko izogibanje (*information avoidance*), metapismenost (*metaliteracy*) in z njimi izpostavil problem, da tem izrazom manjka jasnosti in terminološke strogosti. Tako je tudi, če naslavljamo razumevanje naše vrednosti, ko ocenjujemo vplive knjižničnih storitev, potrebno najprej razumeti, o kakšnem vplivu govorimo. David je sklenil s premislekom o odnosu med **kvantitativnimi in kvalitativnimi raziskavami** kot o odnosu jin-jang, **odnosu medsebojnega dopolnjevanja**. Na kratko pa je napovedal tudi spremembe na področju uporabe anket kot glavnega metodološkega orodja za merjenje v družboslovju, kamor spada tudi informacijska znanost.



Blaise Cronin pričenja svojo predstavitev

Sledili so drugi zanimivi prispevki, npr. *Gustaf Nelhans*, ki je predstavil tekoči projekt INCITE, ki ima cilj v razvitju orodij, ki bi uspešno odgovarjal potrebam uporabnikov v dobi vladavine podatkov (*big data*) in s katerim bi si lahko znanstveniki pomagali pri selekciji gradiva; *Nicole Boubée* je predstavila metodo CSC (cross self-confrontation), s katero so raziskovali probleme iskanja informacij pri mlajših uporabnikih, s ciljem opazovanja aktivnosti na način, kot jih izvajajo uporabniki po sebi; s slepimi in slabovidnimi uporabniki in njihovim iskanjem informacij sta se ukvarjali *Silvana Šehić* in *Sanjica Faletar*, ki sta odkrili, da njihova slepota oz. slabovidnost še kako vpliva na iskanje informacij, čeprav najbrž toliko v resnici ne bi smela. Vsekakor pa so ti uporabniki veliko bolj navdušeni nad možnostmi elektronskih publikacij kot nad uporabo zelo dragih adaptivnih tehnologij. Zanimiva je bila tudi raziskava *Martine Dragije Ivanović* z Univerze v Zadru, ki je merila vpliv splošnih knjižnic na otokih, kjer je prikazala, kako odločevalci, financerji in drugi, pri svojem odločanju ne uporabljajo zelo uporabnih izsledkov raziskav, poleg tega pa je prisotna tudi velika specifika teh knjižnic za okolje, kjer se nahajajo. Vloga knjižnic je tu posebej večplastna in veliko zaslug knjižnice na otokih se steka v izgradnjo identitete prebivalcev. *Isabelle Fabre* in *Cecile Gardies* pa sta predstavili fotografijo kot metodo vrednotenja in osmišljanja prostorov knjižnice. Pristop je zanimiv, vendar tudi avtorici priznavata, da gre le za komplement risbam in intervjuju, ki seveda potrebuje tudi besedno kontekstualizacijo. *Cathal Hoare* z Irske pa se je ukvarjal z raziskovanjem iskalnega vedenja uporabnikov mobilnih naprav.

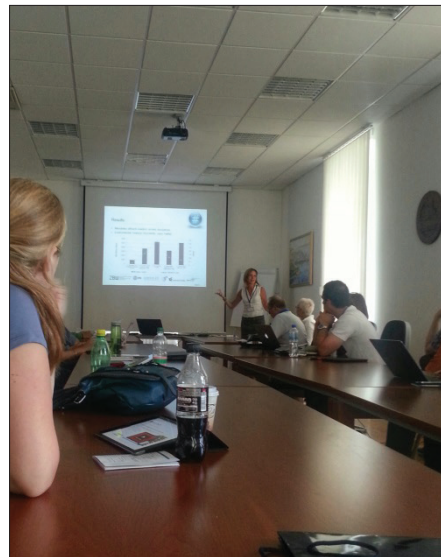
Kot sem omenil, so posebej izstopali predvsem vabljeni predavatelji. Tako na predstavitevni kot tudi vsebinski ravni. Ena izmed takšnih je bila **Elke Greifeneder**, ki je na izjemno privlačen in provokativen način predstavila **težave pri zbiranju uporabnih podatkov** za kvalitativne raziskave uporabnikov in njihovih iskalnih ter drugih vedenjskih vzorcev uporabe knjižničnih storitev. Izpostavila je **obsedenost s terminom big data** in opozorila na nevarno enačenje tega s celovito sliko (*big picture*), ki bi prinesla smiselne rezultate; pa tudi prava slika to ni. Dober primer je navedla s pomočjo analize Twitterja in dejstvom 90-9-1: analiza Twitterja ni enako analiza celovite slike. Precej bolj je Elke navdušena nad **asinhronimi oddaljenimi testiranjem** (AOT) (npr. orodje *Loop11*), kjer kvalitativne raziskave delamo s pomočjo spletnega orodja v živo.

A zopet, izpostavlja, je potrebno paziti, da ne idealiziramo naravno okolje testirancev, ker je utopično pričakovati, da bo vse potekalo brez težav. Dejstvo pa je, da se naravno okolje upira konsistentnim številkam, ki so običajno na delu v laboratorijskih raziskavah. Problem, ki ga izpostavlja Elke, pa je, da se takšne oblike raziskave, kot so AOT, gibljejo na meji etično sprejemljivega vdora v zasebnost.

Prav tako zanimiv je bil tudi drugi sklop LIDA 2014, ki se je ukvarjal s problemi in konceptom **altmetrike**. Uvodno predavanje je imel **Blaise Cronin** z *Univerze v Indiani (ZDA)*, ki je **problematiziral koncept merjenja vpliva s pomočjo alternativnih metrik sodobnega spleta, kot so blogi, družbeni mediji, zaznamki** ipd. Gre za zanimivo (in niti ne več tako novo) temo, kjer se ob bok tradicionalno sprejetim kazalnikom znanstvenega vpliva (npr. faktor vpliva), postavlja tudi vprašanje merjenja nekega odziva na delo znanstvenikov in drugih, kot se odraža na popularnih spletnih medijih sodobnega sveta. Ter preiskuje tudi **korelacije med obema metrikama**. Predvsem pa gre za postavljanje osnovnega teorijskega izhodišča za altmetriko, ki se vprašuje, ali ta sploh drži vodo. Cronin je imel zelo pomenljivo predavanje, kjer je provokativno ob bok Beethovnu postavil Bieberja. Prvega kot klasičnega avtorja glasbe in drugega kot zvezdo metrik, ki svoje podatke črpa iz sodobnega spleta. Vendarle gre za neprimerljiva primera, ki ju težko stlačimo v isto raziskavo, Cronin pa, se zdi, je želel izpostaviti le to, da je potrebno močno premisliti o altmetriki in še to le v neki komplementarni zvezi s tradicionalno metriko. Stvari se vendarle nekoliko spreminjajo in merjenje vpliva prav tako: če so še včeraj bili tu le citatni indeksi Eugena Garfielda in sta danes tu zraven že Scopus in Google Scholar, je potrebno pogled usmeriti tudi na jutri, kjer se vsemu skupaj pridruži tudi analitika družbenega spleta. Predvsem pa **je pomembno, da ne enačimo citiranosti in altmetričnih kazalnikov**, ker raziskave ne kažejo nobenih zanesljivih korelacij. Gre torej za povsem različna načina percepcije nekega znanstvenega dela (avtorja) v dveh različnih okoljih. Citati imajo svoje težave, seveda pa jih imajo tudi kazalniki altmetrike (zanesljivost, veljavnost, etičnost, transparentnost...). Cronin zaključil z vprašanji, **ali se z vsem tem sodobni svet znanosti preveč spreminja v akademski panoptikon v smislu orwelloske mreže nadzora in ali ni sveti gral holizma merjenja znanstvenega in družbenega vpliva prav v skupku ustaljenih in alternativnih metrik?** Vprašanja so seveda sila zanimiva. Priporočam globljo seznanitev s temo.

V okviru teme altmetrike smo lahko prisluhnili kar nekaj zanimivim prispevkom. Tu je bil *Jonathan Lewitt* iz Združenega kraljestva, ki je branil tezo, da so altmetrični kazalniki lahko zgodnji napovedovalci citiranosti, seveda pa tudi on opozarja na pazljivost pri uporabi; altmetrično raziskavo so opravili in predstavili tudi na multidisciplinarni skupini Leibnizovega združenja (Nemčija). Vsekakor pa je bil eden najbolj cenjenih govorcev gost iz Nizozemske, natančneje iz *Centra za znanstvene in tehnološke raziskave (CWTS)*, **Paul Wouters**, ki je prav tako nagovoril probleme in trende v vrednotenju znanstvenega dela.

Na začetku je opozoril na nove vloge **visokošolskih knjižničarjev, ki imajo vedno več dela v smeri bibliometrike**, ker ima ta vedno večjo vlogo; vedno več je tudi **samovrednotenja raziskovalcev** s pomočjo brezplačnih spletnih storitev (h-index); v vzponu je altmetrika in vedno večji poudarek je na vrednotenju dela posameznega raziskovalca. Še posebno zadnja točka je poudarjena: v tej smeri se terjata tudi **merjenje družbenega vpliva in karierno svetovanje** (kje objaviti?). Wouters je predstavil tudi najnovejši projekt *ACUMEN*, ki poudarja vključevanje raziskovalcev samih pri vrednotenju lastnega dela, torej gre za orodje samo-evalvacije.



Predstavitve altmetrične raziskave Leibnizove skupine

Iz Slovenije je nekaj raziskovalk in raziskovalcev predstavilo svoja dela. Tako smo lahko prisluhnili profesorju *Primožu Južničju*, ki je skupaj s *Polono Vilar* in *Tomažem Bartolom* opravil raziskavo o tem, kaj si o alternativnih metodah merjenja znanstvene uspešnosti mislijo slovenski raziskovalci in nasploh, kaj si o novih oblikah komunikacije na spletu (ter kazalcih, ki jih ti v altmetriki prinašajo) mislijo. *Polona Vilar* je predstavila tudi raziskavo, ki jo opravlja skupaj s hrvaško kolegico *Ivanko Stričević*, ki se nanaša na dojetje pojma kvalitetne šolske knjižnice. Zelo zanimiv prispevek sta pripravili tudi *Tanja Merčun* in *Katarina Švab* (skupaj z *Majo Žumer*). Ukvarjali sta se s tem, kako pogosto se zgodi, da uporabniki poiščejo gradivo v katalogu na Cobiss in nato, ko izbrano gradivo dobijo fizično v roke, koliko je takšnih, ki z izbranim niso zadovoljni. Svojo raziskavo, ki je prikazala precej negativne rezultate, sta opravili na treh skupinah uporabnikov (mame, učenci in knjižničarji) in merila je predvsem usmerjenost kataloga k informacijam o gradivu, ki bi bile uporabne za odločanje in zadovoljstvo iskalcev gradiva. Vsi govorci iz Slovenije so odlično opravili svoje delo in poželi navdušenje iz občinstva.

Tudi preostali so bili zvečine zelo zanimivi. Omeniti velja *Sanjico Faletar Tanacković*, ki se je ukvarjala z raziskavo uporabe študijskih prostorov v knjižnici;

Rossa J. Todda, ki je v svojem delu v raziskavah z študenti izpostavil predvsem potrebo po širšem filozofskem dojetju družbene vloge knjižnic; podobno ne-ravno-klasično predavanje o sociološkem pogledu na problematiko hrvaških raziskovalcev je imela Marija Brajdić Vuković z Univerze v Zagrebu; tudi tradicionalni *forum doktorskih študentov* je postregel s tremi zanimivimi temami, odvila pa se je tudi prav tako tradicionalna *bitka posterjev*.

Omeniti je potrebno še tri vabljene predavatelje: **Cassidy Sugimoto, Donald Case** in **Gary Marchionini** (vsi iz ZDA). Vsak od njih se je na svoj način lotil teme vrednotenja in raziskovanja znanstvenega dela. Cassidy je poudarila vse tisto, česar altmetrika ne zmore in se vprašala, **kako bi lahko sploh merili družbeni vpliv**; Donald je predstavil zgodovino merjenja uporabe informacij in na koncu pustil, da v zraku obvisi povsem terminološka uganka – **kaj vse pomeni uporaba knjižničnih storitev**; Gary je opravil v zanj značilnem provokativnem tonu, poudaril je, da je čas, da knjižnice ne zbirajo le knjig in podatkov, temveč pričnejo z **zbiranjem ljudi** (njihovih osebnih podatkov, postati njihova osnovna oblačna storitev). Izpostavil je tudi tisto, kar meni, da je **glavna vloga knjižnic danes – vloga centrov za sodelovalno učenje in motorjev za online, spletno učenje**. Na koncu pa omenil tudi **pomembnost anonimnega dostopa**, ki mora biti za knjižnice in informacijska središča prav toliko pomembna, kot odprti dostop.

Lida 2014 je torej vsekakor poskrbela za izjemno zanimiv vpogled v to, kar je danes aktualno v svetu knjižnic in informacijski znanosti. Petdnevno druženje je ponudilo tudi obilico priložnosti za izmenjavo izkušenj in spoznavanju kolegov s celega sveta. Povsem dovolj je bilo tudi priložnosti za neformalno, a kvalitetno druženje izven konferenčnih prostorov, tudi v dobri organizaciji hrvaških kolegov in v zavetju vsega, kar ponuja Zadar. Sam bi k vsemu slišnemu v večjem delu pridal zadovoljstvo nad temo. Altmetrika in izzivi, ki jih s seboj prinaša vsaka kvalitativna raziskava v informacijski znanosti ali knjižnici, so sila zanimiva reč. Govorci so to tudi priznali, hkrati pa vsi po vrsti opozorili na previdnost pri uporabi teh konceptov in kar nekaj metodoloških nerešljivosti, ki so v vsem tem prisotne. Vendarle bi rad zapisal, *da problem ni nujno le v altmetriki* in merjenju vpliva znanstvenega dela na sodobnih spletnih prostorih, ki po svoji naravi ne dosegajo standardov znanstvenih metodologij; mogoče bi veljalo obrniti pogled tudi na samo metodologijo – informacije bodo živele svoje življenje, ne le v varnem zavetju znanstvenega diskurza v člankih v znanstvenih revijah, temveč tudi na nevarnih poljih Twitterja, Facebooka in drugih sodobnih medijih, kjer ljudje med seboj komunicirajo in izražajo to, kar jim je/ni všeč in tudi na še bolj nevarnih poljih v prihodnosti, ki jih niti še ne poznamo in ne vemo, kako bo vse skupaj izgledalo. Informacije bodo tu. Uporabniki teh informacij tudi. Torej bo tudi družbeni vpliv. In nekdo, ki bo ta vpliv poizkusil izmeriti.

Mogoče bo potrebno spremeniti tudi metodološka načela, ki tem prostorom prihodnega spleta ne bodo vsiljevala zakone preteklosti. In tudi merjenje opraviti drugače. Mogoče bo znanost tista, ki se bo morala prilagoditi?

Vsekakor je izhodišč za naslednje LIDE več kot dovolj.

Uporabne povezave:

Spletna stran konference LIDA 2014 <http://ozk.unizd.hr/lida/>

Predstavitve LIDA 2014 <http://ozk.unizd.hr/proceedings/index.php/lida>

Altmetric.com <http://www.altmetric.com/>

Manifest altmetrike <http://altmetrics.org/manifesto/>

Orodje Loop11 <http://www.loop11.com/>

Projekt ACUMEN <http://www.projectacumen.com/>

Tomaz Bešter,
Narodna in univerzitetna knjižnica

Uveljavljanje odprtega dostopa: sestavljanje delov, konferenca OpenAIRE-COAR, Atene, 21.-22. 5. 2014

OpenAIRE-COAR Conference »Open access movement to reality – putting the pieces together«, Athens, May 21–22, 2014

V novejšem atenskem muzeju The Acropolis Museum je maja 2014 potekala zaključna konferenca projekta **OpenAIREplus**, ki so jo partnerji projekta organizirali skupaj s svetovno Konfederacijo odprtodostopnih repozitorijev **COAR**. K sodelovanju so pritegnili znane strokovnjake za odprti dostop (*Leslieja Chana, Camerona Neylona ...*) in predstavnice organizacij ter pobud, ki proaktivno udeležujejo odprtega dostopa do rezultatov javno financiranih raziskav (predstavnika Svetovne banke *Joseja de Buerba*, prorektorja Univerze v Edinburgu za upravljanje znanja *Jeffa Haywooda*, predstavnika ameriške pobude *SHARE Elliota Shora ...*). V prispevku povzemamo najpomembnejše ideje in primere dobrih praks, ki so bili predstavljeni v okviru dvodnevnega **programa**:

- uvodne predstavitve,
- povezljivost mrež repozitorijev,
- raziskovalni podatki v kontekstu raziskovalnih organizacij in širše,
- povečanje izrabe odprtih raziskovalnih rezultatov s pomočjo tekstovnega in podatkovnega rudarjenja,
- vpliv odprtosti in kako vrednotiti raziskovalno dejavnost,
- sedanost in prihodnost odprtega znanstvenega komuniciranja,
- kako se uskladiti in napredovati, katera so prednostna področja delovanja



Slika 1: Pozdravni nagovor Yannisa Ioannidisa, predstavnika koordinatorja projekta OpenAIREplus

Uvodni nagovor in predstavitve

V uvodnem nagovoru in predstavitev so bile predstavljene politike odprtega dostopa v Evropskem raziskovalnem prostoru, razmislek o primernosti znanstvenih revij za objavljanje rezultatov raziskav v razmerah svetovnega spleta in pomena odprtosti ter projektno sodelovanje z integracijo podatkovnih infrastruktur.

Christos Vasilakos, glavni tajnik za raziskave in tehnologijo v grškem ministrstvu za izobraževanje ter verske zadeve, je izrazil popolno podporo odprtemu dostopu in predstavil stanje v Grčiji. Sprejete so nacionalne strateške usmeritve za raziskovalne infrastrukture, ki temeljijo na usklajenosti in povezanosti. V novem zakonu za raziskave, tehnologijo in inovacije so podane osnove za politiko odprtega dostopa do objav iz javno financiranih raziskav, ki temelji na shranjevanju objav v institucionalne repozitorije, predvidene so spodbude za raziskovalce in organizacije ter nadzor izvajanja določil.

Anni Hellman je predstavila strateške usmeritve in aktivnosti Evropske komisije glede e-infrastruktur ter odprtega dostopa. Načrtovana je integracija elektronskih raziskovalnih infrastruktur (omrežij, programskih oprem, podatkov, računalništva) v virtualna raziskovalna okolja. Vizija Evropske komisije je omogočiti digitalno dobo, premostiti digitalno ločnico in doseči, da vsak raziskovalec deluje v digitalnem okolju. Spremembe so povzročili veliki sklopi podatkov, večje računalniške zmogljivosti, svetovne povezave in sodelovanje. Odprtost je dobra znotraj znanstvenih skupnosti in med njimi ter med znanostjo in družbo. Evropska komisija želi izboljšati odmevnost raziskav, financiranih iz sredstev okvirnih programov (Sedmi okvirni program, Obzorje 2020) in nacionalnih sredstev. Ena od možnosti je tudi odprti dostop, ki bo povzročil boljšo in bolj odprto znanost ter prehod v e-znanost, večja bo ekonomska rast in izboljšan dostop do rezultatov raziskav za raziskovalce, industrijo ter državljane v Evropskem raziskovalnem prostoru in širše.

Julija 2012 so bili sprejeti ključni dokumenti za odprti dostop: *A Reinforced European Research Area Partnership for Excellence and Growth, Towards better access to scientific information: Boosting the benefits of public investments in research in Commission Recommendation of 17. 7. 2012 on access to and preservation of scientific information*. V Obzorju 2020 je obvezna odprta dostopnost vseh objav iz sofinanciranih projektov (zeleni odprti dostop s šest- ali dvanajstmesečnim zamikom odprte dostopnosti ali zlati odprti dostop). Stroški odprtih objav so upravičeni stroški v času trajanja projekta, izvajal se bo pilot povrnitve stroškov odprtih objav po zaključku projekta. Raziskovalci naj obdržijo materialne avtorske pravice in objave označijo s prostimi licencami (na primer Creative Commons). Vsi prejemniki sofinanciranja Obzorja 2020 so vabljeni, da hkrati z objavo v ustrezno zbirko shranijo tudi raziskovalne podatke, ki so obravnavani v objavi, sedem področij znanosti pa bo v letih 2014 in 2015 v pilotu odprtih raziskovalnih podatkov obvezanih k pripravi načrtov ravnanja z raziskovalnimi podatki (angl. data management plans) in obvezni odprti dostopnosti raziskovalnih podatkov, ki bodo nastali v projektu. Zaradi različnih upravičenih razlogov bodo lahko prejemniki sredstev v celoti ali delno izstopili iz pilota odprtih raziskovalnih podatkov.

Leslie Chan z univerze v Torontu meni, da so znanstvene revije zastarel način objavljanja rezultatov raziskav, za odprto znanost so primernejši način razširjanja informacij veliki repozitoriji z ustreznimi storitvami (kar trenutno poznamo kot mega revije). Institucionalni repozitorij omogoča odprt dostop do raziskovalnih in drugih znanstvenih ter izobraževalnih objav organizacije. Repozitorij organizaciji omogoča upravljanje z rezultati raziskav, rabi kot platforma za objavljanje in storitve z dodano vrednostjo za obogatitev znanstvenega komuniciranja ter kot sistem za upravljanje raziskovalne dejavnosti. Chan se sprašuje, ali bo odprti dostop spremenil trenutna razmerja moči v svetovni znanstveni produkciji in razširjanju informacij. Znanost prehaja iz »velike« v »omreženo« znanost. Navedel je vodilo partnerjev projekta OpenAIRE: odprti dostop je svetoven pojav, izvedba je lokalna, potrebno je ustvarjanje sodelovalnih infrastruktur z vključevanjem institucionalnih, nacionalnih in tematskih deležnikov. Znanstvena revija je del sociološko-političnega sistema upravljanja. Kako naj načrtujemo sistem upravljanja z znanjem v odprtem omreženem okolju, da ne bomo enega načina razširjanja informacij zamenjali z drugim, ki bo še bolj omejujoč? Narašča pomen izbora orodij in tehnologij. Pojavlja se digitalna družbena diferenciacija – delitev na tiste, ki imajo digitalne identitete in so njihova dela označena s trajnimi identifikatorji (na primer ORCID, DOI, ImpactStory), in tiste brez digitalne identitete. Znanje je javno dobro, institucionalni repozitoriji lahko premostijo svetovni razkorak med bogatejšimi in revnejšimi geografskimi področji.

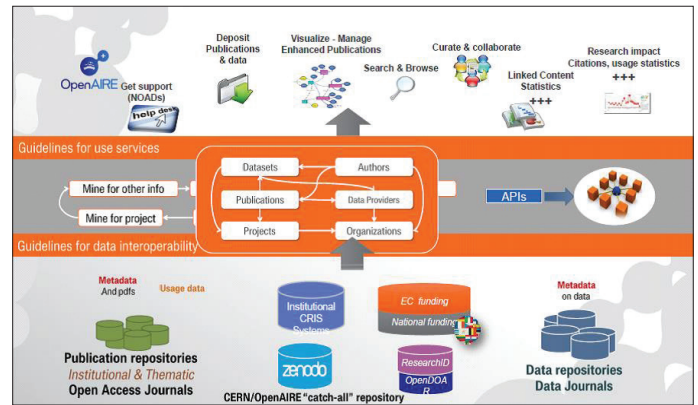
Sean Hill je eden od direktorjev projekta **Human Brain**, ki je desetletna evropska pobuda za svetovno sodelovanje na področju človeških možganov (to je eden od dveh projektov FET Flagship z začetkom v letu 2013;

sodeluje 81 partnerjev iz 22 evropskih, ameriških in azijskih držav; financiranje 74 milijonov evrov za prvih trideset mesecev, skupno milijarda evrov za deset let). Raziskovalci bodo delovali na področjih nevroznanosti (integracija vsega znanja o možganih v računalniške modele in simulacije), medicine (razumevanje, diagnoza ter zdravljenje bolezni možganov) in računalništva (razumevanje delovanja možganov nameravajo uporabiti za načrtovanje superracionalnikov prihodnosti). V okviru projekta bodo predvsem povezali obstoječe raziskovalne podatke. Vzpostavili bodo šest odprtodostopnih platform za tematska področja projekta, ki bodo na voljo celotni raziskovalni skupnosti. Načrtujejo upravljanje in semantično povezovanje znanja ter raziskovalnih podatkov.

Povezljivost mrež repozitorijev

V sklopu so bile predstavljene iniciative odprtega dostopa na posameznih kontinentih in možnosti za njihovo povezljivost, za kar si prizadevata tudi organizatorja konference projekt OpenAIREplus in Konfederacija odprtodostopnih repozitorijev. OpenAIRE je evropska infrastruktura odprtega dostopa, SHARE je akronim za severnoameriško povezovanje repozitorijev, RedCLARA je mreža južnoameriških repozitorijev. Svetovna banka je vzpostavila repozitorij, v katerem hrani svoje objave, ki so za nadaljnjo uporabo na voljo s prosto licenco Creative Commons.

Donatella Castelli je predstavila razvoj evropske infrastrukture odprtega dostopa s projekti OpenAIRE, OpenAIREplus in OpenAIRE2020. Evropska komisija je po vzpostavitvi pilota odprtega dostopa v Sedmem okvirnem programu leta 2008 v letu 2009 sofinancirala projekt *OpenAIRE* (Open Access Infrastructure for Research in Europe). Namen projekta je bil podpora identifikaciji, shranjevanju, dostopu in nadzoru odprte dostopnosti člankov, ki so nastali v projektih sedmih področij Sedmega okvirnega programa ter Evropskega raziskovalnega sveta. Namen naslednjega projekta *OpenAIREplus* je zajeti katerikoli (odprtodostopni) članek, ki je nastal v okviru katerekoli evropske ali nacionalne sheme financiranja, in umestitev publikacij v kontekst (povezava z raziskovalnimi podatki, informacijami o projektih, programih financiranja, osebami ...; 2nd Generation Open Access Infrastructure for Research in Europe). Infrastruktura OpenAIRE (slika 2) je omrežje oseb in e-infrastruktura. Evropski sistem pomoči za odprti dostop svetuje in pomaga raziskovalcem, upravljavcem repozitorijev, financerjem ter drugim deležnikom v vseh državah članicah Evropske unije in širše (skupno v 33 državah). Portal OpenAIRE (<http://www.openaire.eu>) omogoča dostop do rezultatov javno financiranih raziskav in povezovanje objav z raziskovalnimi podatki, informacijami o avtorjih ter o financerjih. Med različnimi funkcionalnostmi portala za potrebe koordinatorjev projektov in za financerje so na voljo tudi izdelava poročil o objavah iz projekta (v formatu HTML ali CSV) in različnih statistik. **Zenodo** je repozitorij za raziskovalne podatke in objave tistih avtorjev, ki nimajo na voljo institucionalnega ali tematskega repozitorija.



Slika 2: Evropska infrastruktura odprtega dostopa OpenAIRE (Castelli, 2014)

Novi projekt OpenAIRE2020 (Open Access Infrastructure for Research in Europe 2020) bo nudil podporo odprtemu dostopu do objav in pilotu odprtih raziskovalnih podatkov v programu financiranja Obzorje 2020 ter odprti programski opremi. Projekt OpenAIRE2020 bo tudi zasnoval in izvedel pilot povrnitve stroškov odprtih objav iz projektov Sedmega okvirnega programa, ki so bile objavljene

po zaključku projektov. Nastal bo vseevropski informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti za nadzor rezultatov projektov, financiranih s sredstvi evropskih in nacionalnih programov financiranja v državah članicah Evropske unije. Pripravljeni bodo večdimenzionalni kazalniki raziskovalne uspešnosti in zasnovana svetovna platforma za sodelovanje repozitorijev (povezovanje Avstralije, Kitajske, Evrope, Južne Amerike in ZDA).

Elliot Shore je povedal, da je **SHARE** (SHared Access Research Ecosystem) partnerstvo Association of Research Libraries, Association of Public and Land-Grant Universities in Association of American Universities, ki prejmejo približno dve tretjini javnih sredstev ZDA za raziskave ter tudi objavijo približno dve tretjini znanstvenih objav. SHARE je visokošolska pobuda za vzpostavitev ekosistema repozitorijev za hranjenje rezultatov raziskav. Trenutno v ZDA ni portala, kjer bi se zbirali in trajno hranili metapodatki o rezultatih javno financiranih raziskav ter bi bili na voljo za nadaljnjo uporabo, to bodo omogočale različne ravni infrastrukture SHARE.

Carmen Gloria Labbe je kot predstavnica **RedCLARA** (Cooperación Latinoamericana de Redes Avanzadas) predstavila južnoameriško infrastrukturo odprtega dostopa do rezultatov javno financiranih raziskav s portalom *La Referencia*, za katere projektno vzpostavitev je bil med leti 2010 in 2013 porabljen milijon ameriških dolarjev. V devetih srednje- in južnoameriških državah je sodelovanje potekalo na ravni ministrstev ali nacionalnih agencij, ki po zaključku projekta in sklenitvi dogovora z RedCLARA financirajo delovanje infrastrukture. Med cilji infrastrukture so poleg povezljivosti na svetovni ravni tudi podpora raziskovalcem in financerjem ter preprečevanje podvajanja aktivnosti v sodelujočih mrežah repozitorijev.

Jose de Buerba je prikazal, kako repozitorij Svetovne banke z imenom *The Open Knowledge Repository* podpira njeno usmeritev k odprtosti do njenega znanja, do podatkov o njenih aktivnostih, do informacij o njenem načinu dela in o odprtem upravljanju. Maja 2014 je bilo več kot 3,5 milijonov vpogledov v celotna besedila več kot 15.000 enot v repozitoriju, polovica uporabe prihaja iz držav v razvoju. Uporaba repozitorija je možna preko spletne, prenosne in mobilne platforme. Načrtujejo vključitev alternativnega vrednotenja raziskovalne dejavnosti. Repozitorij *The Open Knowledge Repository* je povezan z drugimi zbirkami odprtodostopnih objav, v katere pošilja metapodatke objav in jih tudi prejema iz teh zbirk.

Raziskovalni podatki v kontekstu raziskovalnih organizacij in širše

Raziskovalni podatki so sestavni del odprtega dostopa do rezultatov raziskav. V sklopu so bile predstavljene aktivnosti raziskovalnih organizacij za podporo svojim raziskovalcem v okolju odprtih raziskovalnih podatkov in možnosti integracije politike upravljanja raziskovalnih podatkov v raziskovalne procese ter založnikova izvedba obvezne odprte dostopnosti raziskovalnih podatkov ob objavi članka.

Jeff Haywood je predstavil izzive in vzpostavitev upravljanja raziskovalnih podatkov na veliki raziskovalni univerzi. Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) opisuje raziskovalne podatke kot javno dobro, ki mora biti dostopno vsem. Britanski raziskovalni sveti v kodeksu dobrega raziskovanja iz leta 2009 navajajo, da naj se raziskovalni podatki hranijo in bodo dostopni več kot deset let. Politike financerjev vedno pogosteje zahtevajo podporo raziskovalnih organizacij pri zbiranju, hranjenju in dostopu do odprtih raziskovalnih podatkov. Univerza v Edinburghu je bila med prvimi nekaj britanskimi univerzami, ki so sprejele politiko upravljanja raziskovalnih podatkov (*Research Data Management Policy*, maj 2011). Upravljanje raziskovalnih podatkov poskrbi za varno hranjenje in dostop do podatkov doktorskih študentov, posameznih raziskovalcev ter raziskovalnih skupin, univerzi omogoča izpolnjevanje zahtev financerjev in učinkovito sodelovanje z zunanjimi partnerji. Akcijski načrt Univerze v Edinburghu za vzpostavitev upravljanja raziskovalnih podatkov je naveden v dokumentu *Research Data Management (RDM) Roadmap, August 2012-August 2015*. V prvi fazi so analizirali stanje in načrtovali aktivnosti. V drugi fazi so vzpostavili osnovne storitve, kot so načrtovanje ravnanja z raziskovalnimi podatki (DMPonline), omogočili shranjevanje raziskovalnih podatkov (vsak raziskovalec ali doktorski študent ima brezplačno na voljo 500 GB strežniškega prostora in proti majhnemu doplačilu več prostora) ter vzpostavili repozitorij **DataShare** za odprto dostopnost raziskovalnih podatkov. V tretji fazi pa bodo vzpostavili še trajno hranjenje in register raziskovalnih podatkov. Vsekozi poteka seznanjanje, izobraževanje in svetovanje raziskovalcem o odprtih raziskovalnih podatkih (**MANTRA** – spletni tečaj o odprtih raziskovalnih podatkih).

Z analizo so ugotovili, da se raziskovalci še ne zavedajo nujnosti upravljanja raziskovalnih podatkov in ne poznajo politike ter podpore lastne univerze. Spletna stran Univerze v Edinburghu o odprtih raziskovalnih podatkih ima naslov <http://www.ed.ac.uk/is/data-management>.

Charles Humphrey je ponazoril, kako lahko knjižnica univerze prevzame skrb za veliko število manjših sklopov raziskovalnih podatkov z različnih področij znanosti (tako imenovani »dolgi rep« raziskovalnih podatkov). V Kanadi se za podporo raziskovalnim podatkom v življenjskem ciklusu raziskav od spodaj navzgor s sodelovanjem knjižnic gradi infrastruktura *Research Data Management Infrastructure*, ki je kombinacija lokalnih in svetovnih tehnologij, storitev ter ekspertnega znanja. Ko raziskovalni podatki v projektu presežejo obseg 500 GB, se v projekt vključi *Research Data Management Infrastructure*. Na ravni raziskovalnih projektov knjižnica raziskovalcem pomaga pri pripravi načrtov ravnanja z raziskovalnimi podatki (DMP Builder) in določitvi metapodatkov ter pri deljenju raziskovalnih podatkov v času projekta (UAL Dataverse Network) in upravljanju različic datotek raziskovalnih podatkov. Nadalje knjižnica poskrbi za dodelitev trajnih identifikatorjev DOI in registracijo raziskovalnih podatkov, svetuje glede pravilnega navajanja sklopov raziskovalnih podatkov ter pomaga pri oddaji raziskovalnih podatkov v podatkovni repozitorij. Na ravni raziskovalne organizacije knjižnica sodeluje pri pripravi in izvajanju politike raziskovalne organizacije glede raziskovalnih podatkov (UALPOL), pri dogovorih o shranjevanju raziskovalnih podatkov in njihovem razširjanju ter oblikovanju nabora politik trajnega hranjenja. Na svetovni ravni knjižnica sodeluje v povezljivi infrastrukturi za upravljanje raziskovalnih podatkov (razvoj orodij, priprava za trajno hranjenje in njegova izvedba, izmenjava opisnih metapodatkov za iskanje raziskovalnih podatkov).



Slika 3: Predstavitev Jeffa Haywooda o upravljanju raziskovalnih podatkov na Univerzi v Edinburghu

Varsha Khodiyar je upravljavka odprtih raziskovalnih podatkov pri odprti naravoslovni reviji *F1000Research*. Ta revija sprejme vse znanstveno zasnovane članke in tudi netradicionalne formate rezultatov raziskav, jih objavi v enem tednu in izvede transparentno vabljen recenzijo po objavi.

Avtorji morajo ob članku oddati tudi raziskovalne podatke, ki so bili uporabljeni pri pripravi objave, če podatki niso odprto dostopni, revija članka ne objavi. Sodelavci revije *F1000Research* raziskovalne podatke pregledajo in recenzente zaprosijo za podrobnejši pregled. Odprti raziskovalni podatki morajo biti prosto dostopni za vpogled, shranitev, ponovno analizo in spreminjanje. Raziskovalni podatki morajo biti na voljo v formatu, ki omogoča nadaljnjo uporabo, podane morajo biti informacije, kako so podatki nastali in naveden dostop do programske opreme za njihovo uporabo ter parametri za njihovo analizo. Zaradi zagotavljanja kakovosti morajo biti navedene tudi omejitve raziskovalnih podatkov in recenzija.

Deljenje raziskovalnih podatkov omogoča transparentnost in odprtost kot temelja znanstvene metodologije ter preverjanje rezultatov raziskave. Upoštevati je potrebno znanstvene norme glede priznanja avtorstva in citiranja raziskovalnih podatkov. Poveča se citiranost objav, v katerih so bili raziskovalni podatki najprej uporabljeni, raznolikost analiz in mnenj ter izkoristek financiranja. Zmanjša se možnost napak in prevar. Formalno priznanje za deljenje raziskovalnih podatkov je možno s pomočjo novih načinov vrednotenja rezultatov raziskav, kot so spodbujanje recenzije raziskovalnih podatkov in znanstvena nagrada za recenziranje, zbiranje podatkov o uporabi raziskovalnih podatkov ter deljenje podatkov kot formalni rezultat raziskave in upoštevanje odprtosti pri volitvah v nazive.

Povečanje izrabe odprtih raziskovalnih rezultatov s pomočjo tekstovnega in podatkovnega rudarjenja

Tekstovno in podatkovno rudarjenje postaja pomembna nova raziskovalna metoda za analizo raziskovalnih podatkov in literature. V sklopu so bile predstavljene pravne podlage in tehnična izvedba tekstovnega in podatkovnega rudarjenja.

Prodromos Chiavos je navedel evropske pravne podlage, ki omogočajo tekstovno in podatkovno rudarjenje. To so dokumenti A Digital Agenda for Europe (COM/2010/0245 final), dopolnjena direktiva o ponovni uporabi informacij javnega sektorja, Treaty on the Functioning of the European Union (člen 114), *Guidelines on recommended standard licenses, datasets and charging for the reuse of documents*, Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE) (in dopolnitve), *Interoperability Solutions for European Public Administrations (ISA)*, Commission Decision of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents (2011/833/EU) in izjeme britanskega zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

Priporoča uporabo prostih licenc Creative Commons 4.0 International, licenc Open Government, GNU General Public License in licenc META-SHARE.

Cameron Neylon je predstavil pogoje, ki so potrebni za praktično izvedbo tekstovnega in podatkovnega rudarjenja, ter izzive in priložnosti za založnike. Ovrigel je štiri mite o tekstovnem in podatkovnem rudarjenju, ki so:

– raziskovalci ne želijo tekstovnega in podatkovnega rudarjenja,

– tekstovno in podatkovno rudarjenje prekomerno obremenjuje strežniški prostor,

– tekstovno in podatkovno rudarjenje ne sodi med osnovne dejavnosti založnikov,

– raziskovalec bo s tekstovnim in podatkovnim rudarjenjem javnosti omogočil dostop do vseh založnikovih licenčnih vsebin.

Za tekstovno in podatkovno rudarjenje je minimalno potrebno zagotoviti prost dostop do vsebin, označenih s prostima licencama Creative Commons Priznanje avtorstva (CC BY) ali Creative Commons Javna domena (CC0). Omogočanje tekstovnega in podatkovnega rudarjenja je ključna poslovna priložnost za založnike ter za sodobne spletne storitve. Od lastništva rezultatov raziskav je potrebno preiti v aktivno deljenje javnih dobrin (objav in raziskovalnih podatkov).

Sophia Ananiadou je direktorica britanskega nacionalnega centra za tekstovno rudarjenje NaCTeM, ki je vzpostavil platformo **Argo** za povezljivo tekstovno analitiko, prilagodljivo glede na vsakokratne potrebe. Izzivi tekstovnega rudarjenja so raznolikost kontekstov, jezikov in aplikacij jezikovnih tehnologij, ki potrebujejo čim obsežnejše lingvistične vire ter vire znanja (tekste, ontologije, podatke), pridobljene v računalništvu v oblaku in v skupnostnem izvajanju (angl. crowdsourcing). Infrastruktura tekstovnega rudarjenja mora biti modularna, omogočena mora biti povezljivost med moduli in viri ter generičnost za uporabo različnih jezikov, na različnih znanstvenih področjih in vrstah besedil. Vse te zahteve izpolnjuje spletna aplikacija Argo, ki omogoča interaktivno sestavljanje procesov, računalništvo v oblaku in visokozmogljivo računalništvo.

Vpliv odprtosti in kako vrednotiti raziskovalno dejavnost

Clifford Tatum je sodelavec projekta ACUMEN (Academic Careers Understood through Measurements and Norms), v okviru katerega je bilo analizirano obstoječe vrednotenje raziskovalne dejavnosti na evropski ravni in v nekaterih državah članicah EU ter pripravljen predlog za večkriterijsko vrednotenje (t. i. ACUMEN Portfolio). Pri vrednotenju raziskovalne dejavnosti s pomočjo programov/algoritmov se raziskovalec ne more izločiti iz vrednotenja, manj je možnosti za preizpraševanje načina in kriterijev vrednotenja, institucionalna podpora procesu vrednotenja je običajno večja kot informacije o uporabi rezultatov tega vrednotenja, pritisk, da se vrednotenje izvede, je običajno večji kot pritisk za dobro izvedbo vrednotenja.

Prihaja do razkoraka med kriteriji vrednotenja in dejanskimi družbenimi ter ekonomskimi funkcijami znanosti. Metode vrednotenja, še posebej kvalitativne, se niso prilagodile naraščanju obsega znanosti, kvantitativna merila pogosto niso uporabna na ravni posameznika, v vrednotenju ni mogoče zajeti novih vrst znanstvenih del in rezultatov. V okviru projekta ACUMEN so ocenili scientometrijske indikatorje in indikatorje spletne pojavnosti ter alternativnega vrednotenja, izvedli primerjalno analizo recenzentskih sistemov v Evropi, analizirali vidik spola v vrednotenju znanosti ter etnografsko presodili dogodke, ki so pomembni za vrednotenje znanosti. Predlagali so shemo večkriterijskega vrednotenja, poimenovano ACUMEN Portfolio, ki jo sestavljajo opis strokovnosti, rezultatov raziskovalnega dela in vpliva. V skupno podatkovno strategijo in preizkus na štirih področjih znanosti naj bi bila vključena tudi Slovenija. Za uveljavitev predloga bodo potrebne spremembe nacionalnih in evropskih politik vrednotenja znanosti, ki bi vse vsebovale enake standardne elemente vrednotenja. Da pa vrednotenja raziskovalca za različne potrebe ne bi bilo potrebno vsakič ponovno izvajati (po istih kriterijih), bi moral biti rezultat vrednotenja prenosljiv. To je možno izvesti že sedaj z uporabo odprtih označevalnikov (ORCID za raziskovalce, DOI za članke, sklope raziskovalnih podatkov in programsko opremo, trajni označevalniki za raziskovalne organizacije ter financerje).

William Gunn je prikazal, kako lahko zaradi odprte dostopnosti člankov njihov vpliv in odmevnost zasledujemo tudi z drugimi kazalci, ne le s citiranostjo v citatnih indeksih. Kot predstavnik podjetja je navedel prednosti orodja Mendeley. Merilo število bralcev v raziskovalnem katalogu Mendeley naj bi bilo bolj pomensko in predvsem hitrejšo kot citat. Mendeley spremlja uporabnikove aktivnosti in mu predlaga tematsko ustrezne vsebine. Kriteriji alternativnega vrednotenja znanosti v orodjih ImpactStory, PLoS ALM, Plum Analytics in Altmetric.com prikazujejo družbeno umestitev članka.

Erika Widegen je predstavnica mednarodne neprofitne organizacije Atomium Culture, ki je zasnovala in upravlja REISearch – portal za promocijo znanstvenih dosežkov v splošnih medijih in povezovanje univerz s podjetji. Ena od pobud portala je tudi vključevanje državljanov v znanost.

Sedanost in prihodnost odprtega znanstvenega komuniciranja

Michael Taylor je skupaj s somišljeniki iz 17 držav vzpostavil portal LIBRE (LIBerating REsearch). S svojim delovanjem želijo raziskovalno dejavnost »osvoboditi« omejitev recenzentskih postopkov, zavrženih rokopisov člankov, stroškov objav, ki jih plačajo avtorji, velikih zamud pri objavljanju člankov, naročnin na revije, avtorskopравnih omejitev, časovnega zamika pri odprti dostopnosti člankov, umikov objavljenih člankov, slabe vidnosti člankov in odvisnosti od citatnih indeksov. Oblikovali so model »odprte publikacije«, v skladu s katerim avtor svojo različico članka in uporabljene raziskovalne podatke shrani v repozitorij,

vsebina publikacije je takoj odprto dostopna, izvede se recenzentski postopek ter sprejmejo drugi komentarji. Članek je dopolnjen v skladu z navodili recenzentov, katerih mnenje je tudi odprto dostopno. Skupaj z odprto dostopnimi raziskovalnimi podatki sestavlja »odprto publikacijo« in je primeren za objavo. Na portulu LIBRE želijo prikazati, kako bi lahko potekal odprti recenzentski postopek.

Kamila Markram je raziskovalka v nevroznanosti in ena od ustanoviteljic četrtega največjega svetovnega založnika odprtodostopnih znanstvenih člankov Frontiers (ustanovljen leta 2007, leta 2013 se je pridružil Nature Publishing Group). Izdajajo 45 odprtodostopnih revij, ki pokrivajo 28 področij znanosti in se veliko uporabljajo (približno tri milijone vpogledov mesečno). Kot svojo odliko navajajo, da znanstveniki izdajajo revije za znanstvenike. Ko je članek sprejet v objavo, se razkrije ime recenzenta, ki je tudi objavljeno v članku. Ob članku prikažejo nekaj kriterijev alternativnega vrednotenja znanosti. Na svojem portalu omogočajo povezovanje raziskovalcev. Menijo, da odprti dostop do objav in mreženje raziskovalcev omogočata popoln sistem za razširjanje informacij ter povečanje vidnosti in odmevnosti člankov ter znanstvenikov.

Kako se uskladiti in napredovati? Katera so prednostna področja delovanja?

V panelni razpravi so sodelovali Norbert Lossau, Univerza v Goettingenu, Heather Joseph, SPARC, Giulia Ajmone Marsan, OECD, Jarkko Siren, Evropska komisija, in Gregory Grefenstette, INRIA. Menili so, da morajo univerze prevzeti odgovornost za upravljanje z rezultati raziskav, knjižnice lahko nudijo podporo novim storitvam v znanstvenem komuniciranju. Za boljše razumevanje in načrtovanje storitev je potrebno znanstveno komuniciranje razgraditi na sestavne dele. Delovna skupina OECD za odprto znanost trenutno analizira vpliv odprtega dostopa in odprte znanosti na inoviranje, razvoj gospodarstva ter družbo. INRIA nacionalni repozitorij uporablja kot osnovo za izdajanje revij (na primer <http://Episciences.org>). Potrebno je povečati deljenje podatkov in komercialno ter nekomercialno ponovno uporabo za inoviranje in reševanje družbenih izzivov.



Slika 4: Okrogla miza o znanstvenem komuniciranju v naslednjih petih letih

VIRI

Ananiadou, S. Argo: a platform for interoperable and customisable text mining. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/3_OpenAIRE-COAR_session3_SophiaAnaniadou.pdf.

Buerba, J. de. *The Open Knowledge Repository: World Bank's approach to interconnectivity*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/4_OpenAIRE-COAR_session1_JosedeBuerba.pdf.

Castelli, D. *OpenAIRE*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/1_OpenAIRE-COAR_session1_DonatellaCastelli.pdf.

Chan, L. *Reimagining the role of institutional repository in open scholarship*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/2_OpenAIRE-COAR_keynotes_LeslieChan.pdf.

Gunn, W. *Next-generation metrics for scholarly performance*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/2_OpenAIRE-COAR_session4_WilliamGunn.pdf.

Haywood, J. *Opportunities & challenges in research data management: developing a roadmap & services at the University of Edinburgh*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/1_OpenAIRE-COAR_session2_JeffHaywood.pdf.

Hellman, A. *Open access in H2020*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/1_OpenAIRE-COAR_keynotes_AnniHellman.pdf.

Hill, S. *The Human Brain Project: building the brain from big data*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani http://www.slideshare.net/OpenAIRE_eu/global-collaborative-neuroscience-building-the-brain-from-big-data-by-sean-hill-human-brain-project.

Humphrey, C. *Long tail of research data: making the link from the long tail to libraries*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/2_OpenAIRE-COAR_session2_ChuckHumphrey.pdf.

Khodiyar, V. *Allowing research data to shine: providing tangible credit for data sharing*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/3_OpenAIRE-COAR_session2_VarshaKhodiyar.pdf.

Labbe, C. G. *Open repository in Latin America: aligning repository networks*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/3_OpenAIRE-COAR_session1_CarmenGloria.pdf.

Markram, K. *Frontiers: community-rooted open-access publisher and research network*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani http://www.slideshare.net/OpenAIRE_eu/frontiers-at-open-aire-140522km-35790455.

Neylon, C. *Mining, myths and the Parthenon: searching for a narrative of value and values*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/2_OpenAIRE-COAR_session3_CameronNeylon.pdf.

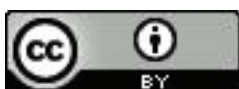
Shore, E. *SHARE: SHared Access Research Ecosystem*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/2_OpenAIRE-COAR_session1_ElliotShore.pdf.

Tatum, C., Wouters, P. *Next generation research evaluation: the ACUMEN Portfolio and web based information tools*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/1_OpenAIRE-COAR_session4_CliffordTatum.pdf.

Taylor, M. *Open peer review to save the world*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/1_OpenAIRE-COAR_session5_MichaelTaylor.pdf.

Widegren, E. *REISearch: increasing impact through the collaboration between old and new media*. 2014. Pridobljeno 5. 8. 2014 s spletne strani https://www.coar-repositories.org/files/3_OpenAIRE-COAR_session4_ErikaWidegren.pdf.

Besedilo in fotografije Mojca Kotar,
Univerza v Ljubljani, Univerzitetna služba za knjižnično dejavnost



Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 International



Razstava zemljevidov in pomorskih kart v Mestni knjižnici Piran ob srečanju na temo »Pogovori o morju in življenju z morjem«

V Mestni knjižnici Piran so pripravili zanimivo razstavo starih zemljevidov in pomorskih kart pomembnih za domoznastvo in zgodovino tako severno-jadranske regije kakor tudi širšega evropskega prostora.

Razstavili so izbor zemljevidov iz bogate osebne zbirke kapitana dolge plovbe in zbiratelja **Marija Kljakovića Gašpića**, doma iz Lucije, sicer pa je rojen v starem, zgodovinskem mestu Solin pri Splitu. Njegov dvojni priimek, ki ga ima od rojstva, je značilen za ta kraj. Že kot otrok je bil strasten zbiratelj starega denarja in raznih predmetov. Ko je začel pluti, pa so ga navdušili zemljevidi. V svoji zbirki jih ima okrog štiristo.

Na razstavi, ki jo je zbiratelj pripravil v sodelovanju s skrbnico domoznanske zbirke v piranski knjižnici, bibliotekarko specialistko **Ksenijo Petaros Kmetec**, smo si lahko ogledali 19 originalnih zemljevidov iz obdobja od 16. do 18. stoletja na katerih so v različnih velikostih, oblikah in tehnikah, samostojno ali v sklopu drugih geografskih območji zgodovinski kartografski prikazi Slovenije, Istre, Dalmacije, Italije, Jadranskega morja itd. Nekateri odtisi so bili črno-beli, drugi pa so bili ročno obarvani.

Najstarejši razstavljen zemljevid *Tabula Quinta Europae* je iz leta 1513. Narisal ga je nemški kartograf **Martin Waldseemüller** po predlogi aleksandrijskega astronoma in geografa **Klavdija Ptolomaja** (Claudius Ptolemaeus), ki je deloval v 2. st. n. št. in izdal znamenito delo *Geographike Hyphegesis*. Waldseemüller je zemljevid objavil v atlasu *Geographie opus novissima traductione e grecorum archetypis*. Prikazuje Jadransko morje, Slovenijo, Hrvaško, Avstrijo, Švico, Balkan. Omeniti velja, da je Waldseemüller prvi poznan kartograf, ki je na zemljevidu (1507) napisal geografsko ime Amerika. Pred tem so namreč ta kontinent na kartah imenovali Terra incognita ali Terra nuova.



Martin Waldseemüller: Tabula Quinta Europae, 1513

Zanimiv je zemljevid *Scavonia oder windisch marckt, Bosen, Crebaten &c.* (1574) nemškega kartografa **Sebastiana Münsterja**, ki ga je objavil v delu *Cosmographia universalis*. Zemljevid je orientiran proti jugu, (sever je spodaj). Prikazuje Istro, Slovensko marko, Bosno, Hrvaško, itd.

Štiri zemljevidi so iz različnih izdaj atlasa *Theatrum orbis terrarum* flamskega kartografa **Abrahama Orteliusa**. *Fori Ivlii* iz leta 1573, izdelan po osnutku madžarskega kartografa **Johanesa Sambucusa**, (János Zsámboki) prikazuje Julijsko krajino in Istro. *Pannoniae et Illyrici Veteris tabula* iz leta 1572 ima v kartuši opis narodov in plemen, ki so tedaj naseljevali te kraje. Rimska provinca Ilirik je prikazana tako kot jo je administrativno razdelil car Dioklecijan leta 297. *Illyricum* iz leta 1573, ki prikazuje nekdanjo antično enoto Ilirijo je narisal **Johanes Sambucus**, ki je dopolnil zemljevid Augustina Hirschvogela in ga prepustil prijatelju **Orteliusu** kateri ga je tudi natisnil. Na zemljevidu *Carinthiae ducatus, et Goritiae palatinatus, / Histriae tabula / Zarae, et Serebenici description*, 1612 so prikazana tri posamezna geografska področja na eni karti kot jo je priredil in natisnil **Ortelius**. Prikaz Goriške, Kranjske in Sovenske marke je izdelal dunajski kartograf **Wolfgang Lazius**, področje Istre pa italijanski kartograf **Pietro Coppo**, rojen v Benetkah, ki je nato ustvarjal in živel v Izoli. Tam je med drugim napisal tudi svetovno znano delo - v Piranu najdeni izvod kodeksa - »De summa totius orbis«. Faksimile v knjižni obliki hranijo v Mestni knjižnici in v knjižnici pomorskega muzeja Piran. Pomorski muzej hrani tudi original tega kodeksa. Slednji je bil letos maja, ob priložnosti gostujoče razstave turškega kartografa **Piri Reisa**, ob strok. vodstvu in komentarju **dr. Nadje Terčon** za nekaj dni tudi prikazan javnosti.

Ortelius je z delom *Theatrum orbis terrarum*, ki je prvič izšlo leta 1570, splošno priznan kot avtor prvega sodobnega atlasa. Izraz atlas pa je uveljavil 20 let kasneje kartograf **Gherard Mercator**. Ortelius je imena kartografov, katerih zemljevide je vključil v atlas objavil v posebnem katalogu. Ponatis atlasa je izšel že v prvem letu izdaje. Do leta 1612 je izšlo več dopolnjenih izdaj atlasa, tako v času Orteliusovega življenja kot po njegovi smrti.

Poleg Coppove Istre smo si lahko ogledali kot samostojno predstavljen ta polotok tudi na zemljevidih *Istria Carniola* (1550) **Sebastian Münsterja** iz dela: *Cosmographia universalis in Desrittione dell'Istria* (1590), ki ga je **Tommaso Porcacchi** objavil v tretji izdaji dela *L'Isole più famose del mondo*.

Med najlepše lahko uvrstimo odtis Vojvodine Kranjske s Slovensko marko in Istro iz leta 1720 nemškega kartografa **Johanna Homanna Baptista** z naslovom *Tabula Ducatus Carnioliae, Vindorum Marchiae et Histriae*. Na zemljevidu je zgoraj levo veduta Ljubljane, spodaj levo pa Cerknškega jezera.

Opozoriti bi želeli še na navtične karte in načrte pristanišč ob Sredozemskem morju, ki jih je narisal in leta 1764 v Marseillu izdal francoski kartograf in hidrograf **Joseph Roux**. Na kartah je prikazana tudi globina morja zato veljajo za ene prvih pravih navigacijskih kart. Rouxovi originali so zelo redki, obstaja pa veliko ponatisov. Razstavljen načrte pristanišč Poreča, Rovinja, Cresa, Splita, Visa in zaliva Boke Kotorske je ponatisnil francoski hidrografski inštitut. Originali pa so izšli v atlasu *Plans des ports ed des rades de la Mer Méditerranée*.



Generalna konzulka Maria Cristina Antonelli, Amalia Petronio, Ksenija Petaros Kmetec - ogled knjige *Atlante Veneto*, 1694

Odmevna kartografska razstava, ki je bila v knjižnici na ogled en mesec, od 11. aprila do 11. maja, je bila del projekta *Pogovori o morju in življenju z morjem*, ki letos poteka pod vodstvom bibliotekarke **Amalie Petronio** in sodelovanjem Samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Piran s **Skupnostjo Italijanov »Giuseppe Tartini« Piran** in **Mestno knjižnico Piran**, ter ob posameznih srečanjih tudi z drugimi ustanovami. Tema drugega srečanja je bila: *Kozmografija, kartografija, orientacija in plovba v severnem Jadranu*. V Tartinijevi hiši v Piranu je ob tem potekalo predavanje **Franca Jurija**, geografa in direktorja Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran, o razvoju kartografije ter starih zemljevidih, atlasih in globusih, ki jih hrani pomorski muzej, med njimi tudi delo kartografa in kozmografa **V. M. Coronellija**, *Atlante Veneto* (1694), ki so si ga številni obiskovalci po predavanju lahko tudi ogledali. Med uglednimi gosti tega srečanja je bila tudi Generalna konzulka Italije **Maria Cristina Antonelli**.

Besedilo in fotografije Vlado Bernetič,
Mestna knjižnica Piran

Vseživljenjsko učenje dopušča drugo možnost

Teden vseživljenjskega učenja (TVU) je najvidnejša promocijska kampanja na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji. Projekt usklajuje Andragoški center Slovenije, s podporo Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, v sodelovanju s stotinami ustanov, skupin in posameznikov po vsej državi pa tudi onkraj naših meja. Vsi, ki projekt soustvarjamo, bodisi v vlogi izvajalcev prireditev bodisi kot udeleženci, opozarjamo na vseprisotnost pa tudi pomembnost učenja – v vseh življenjskih obdobjih in za vse vloge, ki jih posameznik v svojem življenju prevzema, ter prispevamo k udejanjanju slogana 'Slovenija, učeča se država'.

V razširjenem terminu letošnjega Tedna vseživljenjskega učenja, to je od 1. maja do 30. junija, smo v TVU v **Mestni knjižnici Izola** izpeljali **16 dogodkov, ki se jih je udeležilo skupno 447 obiskovalcev, ki so se »učili« vsega 48 ur.** Osrednji termin TVU 2014 je potekal med 12. in 18. majem.



TVU; Parada učenja 2014

Mestna knjižnica Izola je osrednji termin obeležila najprej z udeležbo na **Paradi učenja 2014** 13. maja v Koprju, kjer je »stavila« zlasti na prikaz knjižnično-informacijskih znanj s poudarkom na uporabi knjižnice in z njeno pomočjo dosegljivih informacij. Poleg napotkov za učinkovito iskanje gradiva v spletnem katalogu Cobiss-Opac, so obiskovalci spoznali uporabo in možnost izposoje elektronskih bralnikov prilagojenih izposoji e-knjig na portalu Biblos, veliko pozornosti je pritegnil projekt *Primorci beremo*, ustvarjalno navdihnjeni obiskovalci so »si dali duška« na delavnici izdelovanja knjižnih kazalk; knjižnica je na *Paradi učenja 2014* predstavila tudi neformalne oblike učenja, ki se izvajajo v knjižnici – študijske krožke, središče za samostojno učenje in borzo znanja.



TVU; Učeča se skupnost 2014

V **Središču za samostojno učenje** je 14. maja potekal **Dan odprtih vrat** namenjen predstavitvi zlasti multimedijev in spletnih strani za samostojno učenje, istega dne je knjižnico obiskala Varuhinja človekovih pravic - **Vlasta Nussdorfer**, ki je v sodelovanju z Gledališčem Zatiranih in na podlagi prikazanega filma »*Ne diskriminaciji: Prepoznamo in ustavimo kršitve temeljnih pravic*«, spregovorila o prepoznavanju kršitev pravic ter skupaj z udeleženci iskala primerne načine razreševanja le-teh. Organizacija združenih narodov je po 20-ih letih leto 2014 ponovno razglasila za Mednarodno leto družine. V tej perspektivi smo se v izolski mestni knjižnici v TVU odločili predstaviti knjigo »**Odložimo bremena družinske prtljage**« avtorice Maje Korošak. Knjigo je obiskovalcem izolske mestne knjižnice predstavil Boštjan Trtnik, založnik knjige ter voditelj delavnic postavitve družine. Knjiga prinaša 10 navdihujočih zgodb ljudi, ki jim je z metodo postavitve družine uspelo rešiti družinske ali osebne težave. Osrednji termin TVU 2014 smo sklenili v soboto 16. maja s predstavitvijo in delavnico kristaloterapije.



Vlasta Nussdorfer v MKI

Z geslom 19. Tedna vseživljenjskega učenja - **Učenje za življenje** smo v izolski mestni knjižnici nadaljevali z brezplačnimi prireditvami v razširjenem terminu TVU 2014. Poleg razstave slikarskih upodobitev aktov v izvedbi članov društva LIK na steni ustvarjalnosti in razstave starih kuharskih knjig in predmetov, povezanih s kuhinjo v vitrini ustvarjalnosti, ki so del zbirke starin Marije Janežič, so uporabniki knjižnice, ki poti do znanja - za delo in poklic, za osebno uresničitev, za kulturo in ustvarjanje, za zdravje, v skrbi za naravo in okolje, z zanimanjem za turizem - odkrivajo, in dopuščajo *drugo* možnost, v **duhovnem izročilu šamanizma, v »drugačni« ideji izvora Slovencev**, z radovednostjo do drznih podvigov, kot je **300 tisoč preštopanih kilometrov**, ali v prepoznavanju pomena **popisa sončnih ur v Sloveniji** pa tudi v urjenju veščin za doseg notranje skladnosti, h kateri stremimo vsi, vsak na svoj način, kot je dejala mlada izolska ustvarjalka **Jana Špeh**, ki je v Tednu vseživljenjskega učenja 2014, 28. maja, predstavila svoji knjigi »**Odločitev za spremembo**« in »**Koraki vzpona**«. Knjigi razblijata svet nenehnih iskanj in vedno novih vprašanj. Kažeta načine mišljenja in oblike čustvovanja, ki so odgovorni za kakovost naših življenj in globine naših uvidov.



Udeleženci TVU 2014 v MKI

V interesu lokalne skupnosti je, ali bi vsaj moralo biti, da so se njeni prebivalci sposobni samostojno odločati v življenju in se učinkovito kosati z izzivi časa in tehnologije. Za obvladovanje izzivov sodobnega časa je ključnega pomena zavedanje, da znanje, ki ga pridobimo s formalnim izobraževanjem v času obveznega šolanja ne zadostuje, ampak je zanj potrebno vložiti tudi svoj čas in razpoložljiva sredstva v poznejših življenjskih obdobjih. S Tednom vseživljenjskega učenja (TVU) izvajalci opominjamo in spodbujamo posameznike, da si pridobijo znanje, spretnosti, vrednote in razumevanje, ki jih bodo potrebovali vse življenje, ter da jih bodo ves čas uporabljali z zaupanjem, prizadevnostjo in ustvarjalno v vseh okoljih, vlogah in okoliščinah.

Ksenija Orel,
Mestna knjižnica Izola



Univerzitetna knjižnica v Splitu

Če vas bo pot vodila v Split, se ne pozabite sprehoditi tudi do novega univerzitetnega kampusa v predelu Visoka, in obiskati univerzitetno knjižnico, ki jo zaradi zgradbe, povezane z zemljiščem le v dveh točkah, imenujejo kar »lebdeča knjižnica«. Skupina splitskih arhitektov, pod vodstvom Lovra Petrovića, jo je zasnovala kot »pametno zgradbo«, tako v smislu posameznih prostorskih rešitev in notranje opreme kot tudi v smislu energetske varčne gradnje (sodobne rešitve pri načrtovanju prežračevanja in osvetlitve prostorov). Gre za prvo sodobno in po mednarodnih standardih načrtovano ter opremljeno univerzitetno knjižnico v Dalmaciji ter osrednjo zgradbo univerzitetnega kampusa, ki se bo po končani izgradnji načrtovanih visokošolskih zavodov in študentskega doma ter drugih objektov razprostiral na kar 300.000 m² površine.

Začetki knjižnice segajo v leto 1903, ko je bila ustanovljena njena predhodnica – Mestna knjižnica. Leta 1962 se je preimenovala v Znanstveno knjižnico, njen nadaljnji razvoj pa je leta 1974 pomembno zaznamovala ustanovitev splitske univerze. Znanstvena knjižnica je že leto po ustanovitvi univerze postala njena članica in pridobila status osrednje knjižnice univerze. Leta 1992 je spremenila še naziv in se preimenovala v Univerzitetno knjižnico v Splitu. V več kot stoletju delovanja je sicer večkrat zamenjala knjižnične prostore, vendar pa je dejavnost ves čas izvajala v zgradbah, ki ji niso omogočale v celoti izkoristiti svojih potencialov. Konec osemdesetih letih prejšnjega stoletja je morala zaradi pomanjkanja prostora nekatere službe preseliti na drugo lokacijo, v devetdesetih letih pa tudi za del knjižničnega gradiva poiskati skladiščne prostore v različnih predelih Splita. Prizadevanja za novogradnjo desetletja niso bila uspešna, ob močni podpori univerze in celotne znanstvene skupnosti pa je na območju, namenjenemu novemu univerzitetnemu kampusu, leta 2005 končno bil položen temeljni kamen za novo knjižnično zgradbo. Gradnja je bila zaključena decembra 2008, septembra 2009 je bila knjižnica formalno odprta za javnost, zaradi zapletov z nabavo notranje opreme pa je z delom dejansko pričela šele deset mesecev kasneje.



Univerzitetna knjižnica v Splitu

Univerzitetna knjižnica v Splitu je osrednja knjižnica integriranega univerzitetnega knjižničnega sistema Univerze v Splitu, v katerega je poleg nje vključenih še enajst knjižnic, ki delujejo v okviru visokošolskih zavodov članic univerze. Univerzitetna knjižnica je samostojna pravna oseba in ima status članice univerze, nima pa upravnih pristojnosti nad knjižnicami visokošolskih zavodov članic univerze. Za univerzitetni knjižnični sistem sicer izvaja nekatere skupne naloge kot so: koordinacija nabave splošnih in interdisciplinarnih informacijskih virov za potrebe dejavnosti univerze, vodenje osrednjega kataloga znanstvene periodike in monografskih publikacij, zbiranje in hranjenje visokošolskih del, nastalih v okviru univerze, zagotavljanje mednarodne medknjižnične izposoje gradiva, izvajanje matične dejavnosti za knjižnice univerze ter zbiranje podatkov o njihovi dejavnosti, vendar pa knjižnični sistem funkcionalno ni integriran in vsaka od sodelujočih knjižnic sama opravlja vsa knjižnična opravila.



Čitalnica

Poleg funkcije osrednje knjižnice univerze opravlja tudi funkcijo javne znanstvene knjižnice mesta Split in Splitsko-dalmatinske županije. Kot znanstvena knjižnica je zadolžena za gradnjo in razvoj zbirke Dalmatica ter zbirke redkega in starega gradiva. Je tudi ena od hrvaških deponitarnih knjižnic za obvezni izvod publikacij in pripravlja kataložne zapise CIP za založnike s področja Splitsko-dalmatinske županije. Univerzitetna knjižnica v Splitu je vključena v informacijski sistem CROLIST – online skupni katalog hrvaških knjižnic članic Konzorcija CROLIST.

Zaradi bogate zgodovine knjižnice lahko v njenih knjižničnih zbirkah poleg strokovne literature, ki podpira pedagoško in znanstvenoraziskovalno delo univerze, najdemo tudi dragoceno zbirko starih in redkih knjig (med njimi devet inkunabul), rokopisov, atlasov, zemljevidov, muzikalij in slikovnega gradiva, pa tudi domoznansko zbirko, ki vključuje knjige, časnike, časopise, grafične liste in drobne tiske nastale v 19. stoletju na območju Dalmacije. Da bi bilo domoznansko gradivo dostopno tudi širši javnosti, je knjižnica leta 2010 začela z izvajanjem projekta digitalizacije starih splitskih časnikov in časopisov – digitalne zbirke so dostopne na spletnem naslovu: <http://dalmatica.svkst.hr/index.php>.



Računalniška učilnica

V novi zgradbi je za knjižnično dejavnost na voljo neto 14.000 m² površin, od katerih je 2.700 m² namenjenih knjižničnim skladiščem, ki omogočajo hranjenje dveh milijonov enot knjižničnega gradiva (trenutno obsegajo knjižnične zbirke nekaj manj kot pol milijona enot). Gradivo v prostem pristopu (40.000 enot) ima elektronsko zaščito. V petih čitalnicah lahko obiskovalci uporabljajo 310 čitalniških mest, 145 jih je opremljenih z osebnimi računalniki. V ostalih prostorih pa je na voljo še skoraj 200 študijskih mest. Knjižnica ima tudi več sob za individualno delo in dve računalniški učilnici. Zaposluje 54 knjižničnih delavcev, od katerih jih 18 opravlja upravna ter administrativno-tehnična dela. Letno knjižnica beleži 2.000 članov, med njimi največ, tj. 75 odstotkov, študentov. Slednji so navdušeni nad pogoji, ki jih nudi za študij in druženje. Na študentskem blogu »Študentski nasveti« je eden od študentov zapisal: »Pogoji za študij so idealni – velike mize, na katere lahko razmečeš svoje knjige, mir, tišina, svetloba, gretje. Plus precejšnja možnost, da naletiš na koga znaneega. Kar sicer ni nujno dobra stvar, v tem primeru pa je, kajti v zgradbi je tudi »kafič« z najcenejšo kavo v tem intergalaktičnem območju! Obožujem to zgradbo. Nujno se je včlaniti.«

Knjižnico sva obiskali s kolegico Sabino Fraso Popović po udeležbi na strokovnem srečanju o zagovorništvu knjižnic in knjižničarjev v Splitu. Njeno dejavnost in prostore sta nama predstavila ravnatelj knjižnice mag. Petar Krolo in vodja oddelka serijskih publikacij dr. Ivanka Kuić. Obema se zahvaljujema za tople sprejem, hvala tudi Margiti Puharić za fotografije.

Melita Ambrožič,
Narodna in univerzitetna knjižnica



Dragoceno dediščino bo mogoče tudi prelistati Dnevnik, 29.8.2014, leto 64, št. 200 (Sandra Krkoč)

V četrtek bodo v Narodni in univerzitetni knjižnici odprli razstavo Cerkev slovenskega jezika, ki bo na ogled ponudila originalni izvod Trubarjeve Cerkovne ordninge. Tega so nepričakovano odkrili lani oktobra v Mestnem arhivu v Memmingenu v Nemčiji. Gre za prvi uradni cerkveni akt v slovenskem jeziku, ki ureja področje praktične liturgije in šolstva. Razstava Cerkev slovenskega jezika, ki bo na ogled do 4. oktobra, bo v vitrine postavila tudi nekatere druge bisere zgodnjega slovenskega tiska, shranjene v NUK, arhivske dokumente o prepovedi in uničenju omenjene knjige ter cerkvene in šolske rede iz zbirk NUK in Arhiva Republike Slovenije. Ker je potrebno za vsa ta dragocena in občutljiva dela zagotoviti ustrezno temperaturo, vlago in osvetlitev, bosta čas ogleda in hkratno število obiskovalcev omejena. Kljub vsemu pa bo knjigo mogoče prelistati, a le v elektronski obliki.

Ključ do ljubezni, ključ do samega sebe Delo, 12.8.2014, leto 56, št. 186 (Anja Pucer)

Lahkotne knjige, torej ljubezenski romani, kriminalke in zadnji modni krik, erotični romani, so razgrabljene, police leposlovnih oddelkov pa večinoma prazne. V večini slovenskih knjižnic sta najbolj zaželeni romana *Ni je več* (Gillian Flynn) in *Divja* (Cheryl Strayed). Med najbolj izposojenimi knjigami so še: ljubezenska romana avtorice Kathleen E. Woodiwiss *Vreden ljubezni* in *Pepel v vetru*, *Prosti pad* (Nikolaj Lilin), *Klic kukavice* (J. K. Rowling) ter *Na lovu za spomini* (Arto Paasilina). Trenutno najbolj izposojan roman je zadnji Brownov roman *Inferno*, ki je že dalj časa na vrhu najbolj izposojenih knjig. Tudi erotični roman *Petdeset odtenkov sive* (E. L. James) še vedno zaseda visoko mesto med najbolj brani knjigami tega poletja. V poletnih mesecih branje strokovne literature upada. V koprski knjižnici so med strokovno literaturo poleti najbolj brani priročniki za samopomoč. V koprski in murskoboški knjižnici opažajo, da se poleti opazno spremeni struktura obiskovalcev. Veliko pride takih, ki med letom ne zahajajo pogosto v knjižnico. Večina bralcev si izposodi veliko knjig, tudi deset do petnajst.

Pomoč v knjigah Večer, 17.7.2014, leto 70, št. 164 (Andreja Kutin)

V Mariborski knjižnici skušajo z javnim pozivom nadomestiti škodo, ki so jo v enoti Nova vas pred mesecem prizadele poplave. Večino od 6000 knjig, ki jih je takrat zalila voda, so uspeli rešiti, tudi škodo so v dveh tednih sanirali. Na seznamu "izgubljenih" je še 900 knjig, ki pa jih bo težko nadomestiti.

Po besedah Slavice Rampih, pomočnice direktorice Mariborske knjižnice, so med uničenimi namreč knjige, ki so redke, nekaterih pa sploh ni na trgu. Gre za knjige s področja umetnosti in obrti, ki so tudi sicer navadno natisnjene v nižjih nakladah. Na njihovih poziv so se že odzvale institucije, ki so priskočile na pomoč. 66 knjig so dobili iz Univerzitetne knjižnice Maribor, odzvali so se tudi v uredništvu revije *Likovni svet*, k sodelovanju pa so pristopili tudi v Rotary Klubu Maribor Park.

Z novo knjižnico so se slepim uresničile sanje Delo, 5.9.2014, leto 56, št. 206 (Andreja Žibert)

Knjižnica slepih in slabovidnih Minke Skaberne od avgusta deluje v novih prostorih, v Kotnikovi ulici. Za zdaj je dostopnih 1167 naslovov v brajici in 3851 v zvočni obliki. Za člane, ki knjižnico obiskujejo sami in jo težko najdejo, bodo pripravili vodene obiske od najbližjega postajališča mestnega avtobusa ali od železniške postaje. Občina bo prihodnje leto pot do knjižnice označila s talnim taktinim vodilnim sistemom. Novi prostori so lepi, svetli, zračni in v celoti dostopni vsem invalidom. S pločnika je skozi vrata brez stopnic neposreden dostop do izposojevalnega pulta, tudi orientacija do bližnje čitalnice ni težka. V sklopu 2,7 milijona evrov vrednega projekta knjižnice, že dobro leto izvajajo tudi delavnice za izobraževanje članov, predvsem opismenjevanje z novimi tehnologijami in spoznavanje spleta. Usposabljanj se je doslej udeležilo 215 slepih in slabovidnih.

Lani je izšlo manj knjig kot leta 2012 Dnevnik, 17.7.2014, leto 64, št. 164 (nr)

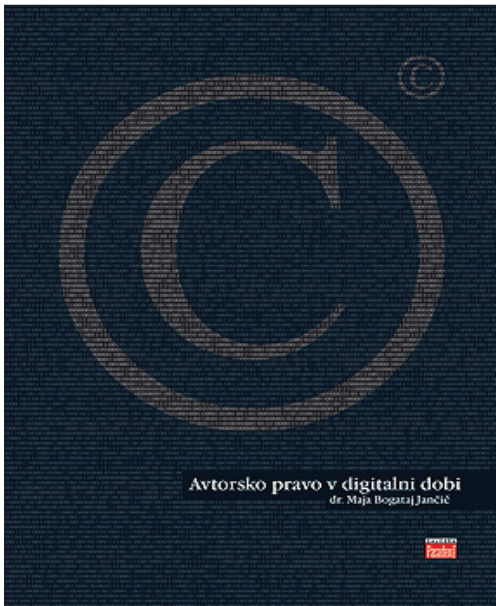
Po podatkih Statističnega urada RS (Surs) je v Sloveniji leta 2013 izšlo 5084 naslovov knjig in brošur, kar je za 767 (ali 13,1 odstotka) manj kot v letu prej. Od tega je bilo 69 odstotkov izvornih del in 31 odstotkov prevodov, po vrsti izdaje pa 85 odstotkov prvih izdaj in 15 odstotkov ponatisov. Med vsemi izdanimi knjižnimi naslovi je bilo 1189 leposlovnih del, kar je za 239 manj kot v letu 2012. Po zvrsteh je med leposlovnimi deli izšlo največ romanov (46 odstotkov), povsem enako, s po 20 odstotki, pa sta bili zastopani kratka proza in poezija, pri čemer so bila upoštevana tudi dela za otroke. Število naslovov tiskanih serijskih publikacij se glede na leto 2012 ni bistveno spremenilo. Lani sta v Sloveniji izhajala 1802 naslova tiskanih časopisov in drugih serijskih publikacij. Največ serijskih publikacij je izhajalo občasno (23 odstotkov), letno je izhajalo 20 odstotkov publikacij, mesečno pa 19 odstotkov. Glede na zvrst so prevladovali strokovni oziroma znanstveni časopisi, ki so zavzemali približno tri četrtine vseh naslovov.

Izbrala in pripravila Milica Pavlović,
Narodna in univerzitetna knjižnica

Novosti v zbirki Informacijskega centra za bibliotekarstvo, NUK

- **Avtorsko pravo v digitalni dobi**

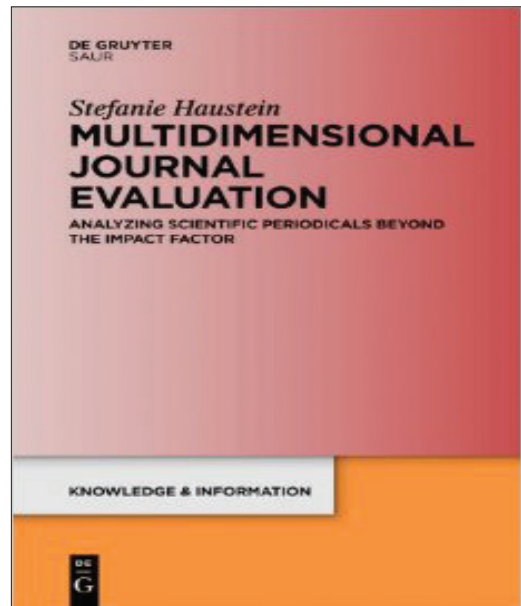
Kakšne izzive je prinesla digitalizacija in kako so se odzvale različne interesne skupine? Kakšne zakonodajne rešitve so bile predlagane in sprejete? Izziv digitalizacije za avtorsko pravo?



Naslovnica (vir: www.ipi.si)

- **Multidimensional journal evaluation : analyzing scientific periodicals beyond the impact factor**

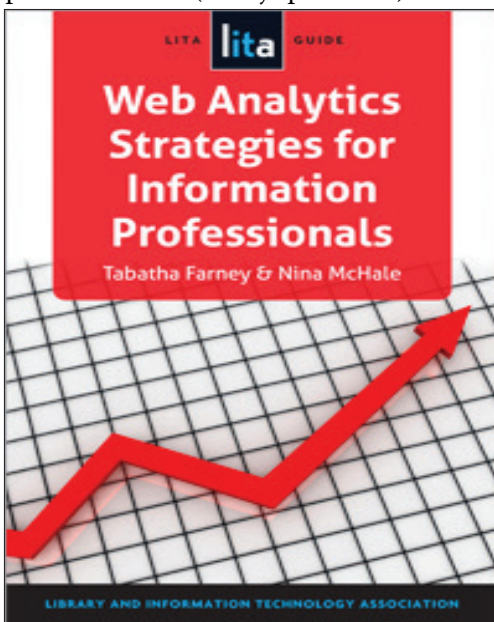
Kako vrednotiti znanstveno uspešnost? Ali faktor vpliva kot kazalec za določitev vpliva revije zadostuje? Stefanie Haustein opredeljuje pet dimenzij, ki gradijo okvir za več-dimenzionalno metodo vrednotenja revije.



Naslovnica (vir: www.emka.si)

- **Web analytics strategies for information professionals**

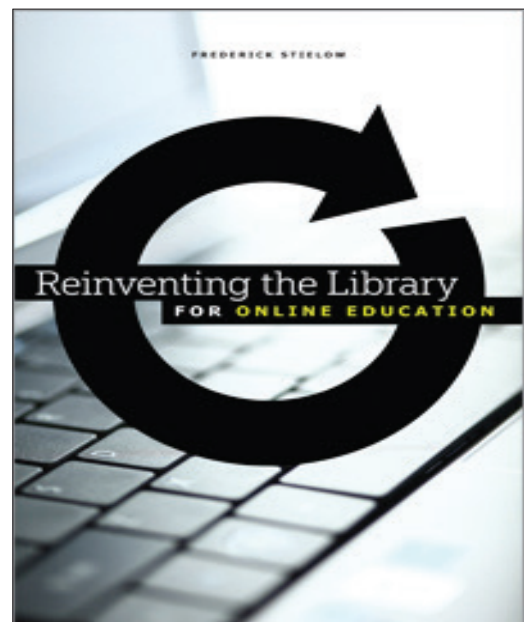
Kako zbiramo in analiziramo podatke spletne strani knjižnice? Kdo lahko upravlja s podatki? Na kakšen način se lotimo zbiranja podatkov? Predstavljeni so tako teoretični kot tudi praktični vidiki (študije primerov).



Naslovnica (vir: www.alastore.ala.org)

- **Reinventing the library for online education**

Visokošolska knjižnica kot virtualno okolje? Lahko klasične knjižnične storitve nadomestimo s spletnimi storitvami? Spletne inovacije v knjižničnem okolju?



Naslovnica (vir: www.drupal.org)



Osrednje območne knjižnice



DOMFEST
 3. festival domoznanstva
 Bibliografija serijskih publikacij
 po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013
 Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica,
 petek, 26. septembra 2014

- 9.30-10.00 Sprejem in registracija udeležence**
- 10.00-10.15 Pozdravni nagovori**
 Irena Škvarč, direktorica Goriške knjižnice Franceta Bevka Nova Gorica
 Predstavniki Mestne občine Nova Gorica
 Peter Štoka, ZBDS, Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino
- 10.15-10.30 Uvod**
 Milena Bon, koordinatorica izvajanja posebnih nalog OOK, NUK: *Domoznanstvo v slovenskih splošnih knjižnicah in pomen zbiranja gradiva*
- 10.30-11.00 Boris Rifl, NUK: Predstavitve Bibliografije serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic**
- 11.00-11.15 Karmen Matkovič, Mikrografija d.o.o.: Digitalizacija in obdelava skenogramov knjižnega in arhivskega gradiva v praksi**
- 11.15-11.30 Odmor za malico in kavo**
- 11.30-12.00 Srečko Maček, Robert Ožura, Osrednja knjižnica Celje: Kamra – Prva svetovna vojna**
- 12.00-13.00 Renato Podbersič, zgodovinar: 1. svetovna vojna v luči fotografskega gradiva Društva Soška Fronta Nova Gorica: predavanje je posvečeno 100-letnici začetka 1. svetovne vojne**
- 13.00-13.30 Ogled domoznanske zbirke Goriške knjižnice**
- 13.30-15.00 Kosilo**
- 15.00-17.00 Po sledih slovenske prisotnosti v Gorici in prva svetovna vojna v Gorici (Italija), sprehod po mestu, vodi zgodovinar Renato Podbersič**

Kotizacija znaša 40€. Plačilo kotizacije poravnate na podlagi izstavljenega računa. Prijavite se lahko do 22. septembra 2014.
 Dodatne informacije: Tina Podgornik: 05/ 3309-111, 031-357-005, tina.podgornik@ng.sik.si



10. STROKOVNO SREČANJE Z MEDNARODNO UDELEŽBO KNJIŽNICA - IGRISČE ZNANJA IN ZABAVE

Na mladih svet stoji

Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovec, 2. in 3. oktober 2014

PROGRAM POSVETOVANJA

Četrtek, 2. oktober

- 8.30 – 9.30** Registracija
9.30 – 10.00 Pozdravni govori
Frida Biščan, ravnateljica Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić« Karlovec
Borut Novak, direktor Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto
Damir Jelić, župan mesta Karlovec
dr. Andreja Zlatar Violač, ministrica za kulturo Republike Hrvaške

1. Sklop: Vpliv splošnih knjižnic na mlade in njihovo aktivno sodelovanje v sodobni družbi

- 10.00 – 10.30** dr. Marina Tavčar Krajnc – Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta – Mladi v Sloveniji ob vstopu v 21. stoletje
10.30 – 11.00 dr. Dunja Potočnik – Institut za društvena istraživanja u Zagrebu – Mladost u Hrvatskoj: razdoblje neispunjenih ciljeva
11.00 – 11.15 Diskusija
11.15 – 11.30 Odmor
11.30 – 12.00 mag. Alka Stropnik – Knjižnice grada Zagreba – Mladi kao korisnici knjižnica
12.00 – 12.30 Dejana Kurtović – Školska knjižnica IV. Osnovne škole Bjelovar, Jadranka Gabriša Perković – Industrijsko-obrtnička škola Sisak – Čitanje u obitelji i zajednici – izazov i poticaj školskim knjižnicama kroz projekte Hrvatske mreže školskih knjižničara – Čitamo mi, u obitelji svi, Tulum s(l)ova
12.30 – 13.30 Odmor za kosilo
13.30 – 14.00 Dajana Brunac – Gradska knjižnica Zadar – Programi za mlade i s mladima u Gradskoj knjižnici Zadar
14.00 – 14.30 Simona Solina – Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje – BUKLŽUR
14.30 – 14.45 Diskusija
15.00 – 19.00 Izlet
20.00 Svečana večerja

Petek, 3. oktober

2. Sklop: Knjižnica kot družinam naklonjeni prostor

- 9.00 – 9.30** dr. Zora Raboteg – Šarić – Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Produžena adolescencija: socijalni kontekst odrastanja, promjene u obiteljskim odnosima i posljedice za razvoj mladih
9.30 – 10.00 Viljem Leban – Mestna knjižnica Kranj – Projekt Družinsko branje
10.00 – 10.30 Kristina Čunović, Tatjana Basar, Gabrijela Vine – Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovec – Nacionalna kampanja »Čitaj mi« kroz prizmu usluga i programa Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić«
10.30 – 11.00 mag. Teja Zorko, Anja Frković Tršan – Mestna knjižnica Ljubljana – Domoznansko delo za mlade in družine v Mestni knjižnici Ljubljana
11.00 – 11.15 Diskusija
11.15 – 11.30 Odmor
11.30 – 12.00 Maja Ivanež, Petra Kovič – Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto – Spodbujanja bralne kulture mladih v Knjižnici Mirana Jarca Novo Mesto
12.00 – 12.30 mag. Breda Podbrežnik Vukmir, Milena Glušič, Andrej Kotnik – Matična knjižnica Kamnik – Knjižnica kot prostor razvijanja socialnega kapitala: primeri dobre prakse iz Matične knjižnice Kamnik
12.30 – 13.00 Diskusija
13.00 Zaključek srečanja



ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE

Turjaška ulica 1, 1000 Ljubljana
tel.: 01 2001-176, faks: 01 4257-293, e-pošta: info@zbd-s-zveza.si

Na podlagi pravilnika, sprejetega na občnem zboru
Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (v nadaljevanju Zveza) dne 13. maja 2014,
objavlja Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete naslednji

RAZPIS ZA PODELITEV ČOPOVIH DIPLOM, ČOPOVIH PRIZNANJ IN ČOPOVIH PLAKET V LETU 2014

Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete so najvišje državne nagrade za izjemne uspehe na področju knjižničarstva, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku knjižničarske stroke.

Čopova diploma se podeli za izredno pomembno življenjsko delo na področju knjižničarstva, ki je širšega pomena in prispeva k ugledu in napredku knjižničarske stroke. Čopove diplome se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih ali pridruženih članov Zveze.

Čopovo priznanje se podeli za enkratne dosežke, ki so plod izvernih strokovnih pristopov ali za posebne zasluge pri popularizaciji knjižničarstva, krepitvi ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke v javnosti ter za zasluge pri razvoju knjižnične dejavnosti. Čopova priznanja se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih članov Zveze, rednim članom Zveze ter pridruženim članom Zveze. Izjemoma se Čopova priznanja podeljujejo tudi drugim organizacijam, ki podpirajo delovanje Zveze in njenih članov oziroma imajo posebne zasluge za popularizacijo in napredek knjižničarske stroke.

Čopova plaketa se podeli tistim podpornikom (sponzorjem, donatorjem, društvom, ustanovam ipd.) Zveze, ki s svojimi aktivnostmi spodbujajo in podpirajo delovanje Zveze.

Čopovo diplomu lahko posameznik prejme le enkrat, Čopovo priznanje in Čopovo plaketo pa lahko posameznik ali organizacija prejmeta tudi večkrat.

Kandidate za Čopovo diplomu, Čopovo priznanje in Čopovo plaketo lahko Komisiji za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete predlagajo redni in pridruženi člani Zveze, knjižnice ter druge organizacije s področja knjižničarstva. Kandidate lahko predlaga tudi strokovni odbor Zveze.

Kandidati za prejem **Čopove diplome** morajo izpolnjevati **najmanj dva od naslednjih kriterijev**:

- prispevek kandidata h krepitvi profesionalne zavesti knjižničarjev ter družbenega položaja in ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke, ki se izkazuje z njegovim aktivnim delovanjem v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, njenih rednih ali pridruženih članih oziroma drugih organizacijah s področja knjižnične dejavnosti v Sloveniji in tujini;
- prispevek kandidata k razvoju bibliotekarske znanosti, ki se izkazuje z njegovimi dosežki na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti in objavljanja strokovnih in znanstvenih prispevkov;
- prispevek kandidata k razvoju strokovne usposobljenosti knjižničarjev in informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem v izobraževanju knjižničarjev in uporabnikov knjižnic;
- prispevek kandidata k razvoju in afirmaciji knjižnic, ki se izkazuje z njegovim uspešnim delom na področju vodenja in razvoja knjižnice oziroma knjižničnih storitev ter njihove promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek kandidata k razvoju knjižničnega sistema in knjižničnih mrež, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem pri pripravi strokovnih osnov za razvoj sistema in mrež ter spodbujanjem partnerstev in povezovanja na državni ali mednarodni ravni.

Predlogi za podelitev Čopove diplome morajo izkazati delo in dosežke predlaganega nagrajenca v daljšem časovnem obdobju. V opredelitvi predlogov in pri upoštevanju kriterijev za izbor nagrajenca morajo posamezne aktivnosti zajemati najmanj 15 letno obdobje dejavnosti predlaganega kandidata.

Kandidati za prejem **Čopovega priznanja** morajo izpolnjevati **najmanj dva od naslednjih kriterijev**:

- prispevek kandidata h krepitvi položaja in k spodbujanju razvoja knjižnic, ki se izkazuje z doseganjem vidnih strokovnih dosežkov na področju organizacije, vodenja in evalvacije knjižnice ter njene promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek kandidata k razvoju knjižnične dejavnosti, ki se izkazuje z uvajanjem inovacij in izboljšav v delovno okolje, delovne postopke in delovne procese knjižnice;
- prispevek kandidata k razvoju knjižničnih storitev, ki se izkazuje z razvijanjem in uvajanjem učinkovitih in uporabnih prijaznih storitev ter zagotavljanjem pogojev za njihovo uporabo;
- prispevek kandidata k dvigu informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z uvajanjem sodobnih oblik in načinov informacijskega opismenjevanja;
- prispevek kandidata h krepitvi sodelovanja in povezovanja zaposlenih v knjižničarstvu, ki se izkazuje z organizacijo in izvedbo skupnih projektov, strokovnih srečanj;
- prispevek kandidata h krepitvi položaja knjižničarjev, ki se izkazuje z aktivnim zastopanjem družbenih in profesionalnih interesov zaposlenih v knjižničarstvu v lokalnem in širšem okolju ter zavzemanjem za njihovo profesionalno integriteto.

Predlog za podelitev nagrade mora izkazati dejavnost in dosežke predlaganega nagrajenca v časovnem obdobju najmanj zadnjih petih let pred objavo razpisa. Predlagatelj poda predlog kandidata za nagrado na obrazcu, ki je priloga tega razpisa. Vlogi so lahko priložena največ tri priporočila, za katera predlagatelj meni, da dodatno dokazujejo ustreznost kandidata za prejem nagrade.

Kandidati za prejem **Čopove plakete** morajo izpolnjevati **najmanj dva od naslednjih kriterijev**:

- prispevek k razvoju knjižnične dejavnosti, ki se izkazuje z uvajanjem inovacij in izboljšav v delovno okolje, delovne postopke in delovne procese knjižnice v sodelovanju s knjižnicami;
- podpora prizadevanjem k razvoju knjižničnih storitev, ki se izkazuje z razvijanjem in uvajanjem učinkovitih in uporabnih prijaznih storitev ter zagotavljanjem pogojev za njihovo uporabo v sodelovanju s knjižnicami;
- prispevek k dvigu informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z uvajanjem sodobnih oblik in načinov informacijskega opismenjevanja;
- prispevek h krepitvi sodelovanja in povezovanja zaposlenih v knjižničarstvu, ki se izkazuje z organizacijo in izvedbo skupnih akcij,
- večletno sponzoriranje (najmanj 2 leti) delovanja Zveze ali njenih posameznih akcij.
- donatorstvo (najmanj 2 leti).

Predlogi za podelitev Čopove plakete morajo izkazati prispevek predlaganega nagrajenca v daljšem časovnem obdobju. Kandidati se ne morejo predlagati sami.

Predloge z vso potrebno dokumentacijo pošljite v zaprti kuverti z oznako »RAZPIS 2014« najkasneje do **5. novembra 2014** na naslov:

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete
mag. Slavica Rampih, predsednica
 Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete si pridržuje pravico, da nepopolnih vlog ne bo obravnavala. Komisija bo predlagatelje obvestila o uspešnosti njihovih predlogov in o izbranih nagrajencih najkasneje do **1. decembra 2014**.

Čopova diploma, Čopova priznanja in Čopova plaketa bodo podeljeni 19. decembra 2014.

Komisija za Čopove diplome, Čopova priznanja in Čopove plakete,
 predsednica: mag. Slavica Rampih

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo »Od leve proti desni:...«. Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali PNG formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si. Prispevki niso honorirani.

Uredništvo Knjižničarskih novic

